

RAKO HISTORIE OD ZALOŽENÍ 1883 DO SOUČASNOSTI
HISTORY OF RAKO FROM 1883 TILL NOW THIS

Americký bar, Obecní dům Praha, leden 1912. V druhém nejstarším baru čeká tajemná mladá dáma. Je krásná, ale její pohled je přesto smutný a úzkostlivý. Ozvaly se kroky, architekt Balšánek vchází do dveří, pohlédli na sebe, usmáli se...

American Bar, Municipal House in Prague, January 1912. A mysterious young lady is waiting in the second oldest bar. She is beautiful, yet her look is nonetheless sad and anxious. She heard some steps, Mr. Balsanek, architect, entered the door, they looked at each other and smiled...

KAPITOLA / CHAPTER I

ZAČALO TO UHLÍM EVERYTHING BEGAN WITH COAL

Uhlí se na Rakovnicku dobývalo již v první polovině 19. století, přesněji řečeno jedna z lokalit se nacházela na severovýchodní periferii města, kde existovalo několik šachet, ale těžba zde neměla dlouhého trvání. Ani ne tak proto, že by místní ložiska nebyla vydatná, ale kvůli častým záplavám důlních chodeb, které působily především průsaky z okolních rybníků při občasných povodních. V naději, že rakovnický uhelný revír vydá tolik uhlí jako v Kladně, koupili v roce 1880 ostravští uhlobaroni Ignác Vondráček a bratři Gutmannové zdejší šachty, které od roku 1869 provozovala důlní společnost Moravia. Těžbu bohatých zásob uhlí v šachtách Arnošt Jan, Mořic, Marta a Kateřina ale opět zastavila voda. Stalo se tak i v roce 1882 a po složitém odčerpání vody byla těžba obnovena jen v dole Arnošt Jan. Ztráta, která investicí do dolů tak vznikla, byla jen zdánlivá. Brzy se totiž ukázalo, že v haldách vytěžené hlušiny se skrývá bohatství v podobě lupku, sedimentační jílovité horniny, stlačené mezi vrstvami uhlí.

Coal mining in the Rakovnick region started in the first half of the 19th century. To be more precise, one of the districts on the northeast periphery of the town had several shafts, but it did not last very long. There, local deposits were rich enough, but there was frequent flooding of the mining galleries caused by leakage from the surrounding lakes.

Hoping that the Rakovnick coal mining district would yield as much coal as the Kladno district, in 1880, the Ostrava coal barons Ignác Voráček and the Gutmann brothers bought the local shafts, which had been administrated by the Moravia mining company since 1869. But the mining of the rich coal deposits in the Arnošt Jan, Mořic, Marta and Kateřina shafts was once again stopped by water. After the flood and the complicated extraction of water in 1882, mining was re-established only in the Arnošt Jan mine. But the losses suffered in the mine were only apparent. It soon turned out that the waste rock dumps hid riches of shale, an argillaceous sedimentary rock pressed between the layers of coal.

KAPITOLA / CHAPTER II

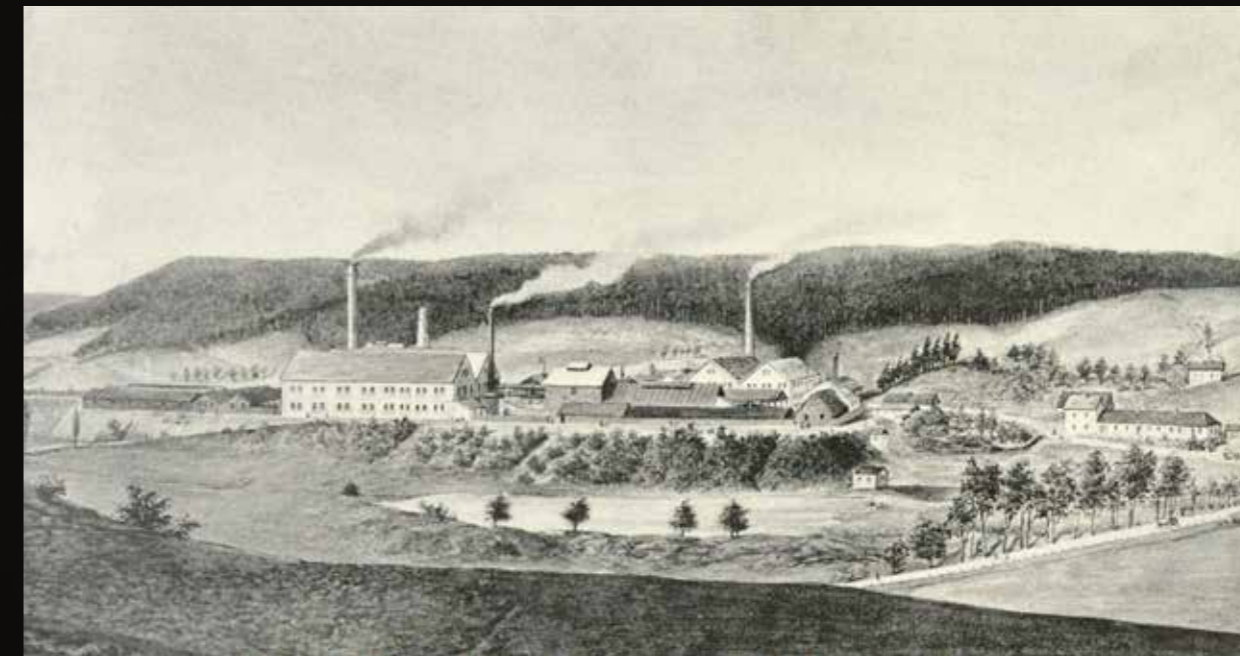

ŠAMOTOVÁ VÝHRA A FIRECLAY TRIUMPH

Lupek v haldách vytěžené hlušiny objevil inženýr chemie, Vondráčkův zeť, Jan Stránecký, který ke svému tchánovi jezdil na letní byt do jeho vily, stojící na kopci nad důlním areálem. Vondráček se svými společníky ihned vytušili ohromný potenciál, který bohatá ložiska vysoce žáruvzdorného lupku skýtají. Zrodila se tak myšlenka vybudovat v důlním areálu podnik na výrobu šamotových výrobků, jejichž základní surovinou byl právě lupek. Poptávka po šamotových výrobcích v tehdejší době masivního rozvoje hutnického a sklářského průmyslu totiž rychle stoupala, a to nejen v Rakousku-Uhersku, ale i v zahraničí.

Lupek se začal těžit nejdříve v dolech Arnošt Jan, Krčelák, Ervín a v Lubné u Rakovníka.

Jelikož okolní krajina skýtala i dostatek kvalitních jílu, současně s výrobou šamotových cihel se připravovala výroba tehdy neméně žádaného artiklu – kameninových dlaždic. Počátky jejich výroby v Čechách s sebou přinesl rozmach průmyslu

The shale in the waste rock dumps was discovered by a chemical engineer named Jan Stránecký and Mr. Voráček's brother in law, who came to visit his father-in-law at his summer residence on a hill above the mining area. Vondráček and his companions immediately sensed the vast potential that the deposits of refractory shale held. Thus the idea of building a fireclay company based on the shale in the mining area was born. The demand for fireclay products was quickly rising at this time due to the massive growth of the smelting and glass industry in Austria-Hungary and abroad.

The shale was first excavated in the Arnošt Jan, Krčelák and Ervín mines and in Lubné u Rakovníka.

Rich deposits of quality clay were also unearthed in the surrounding countryside, leading to the production of an equally demanded product, i.e. unglazed floor tiles, prepared alongside the fireclay bricks. Their production in Bohemia was prompted by the advance of industrial production in the late 19th century. Unglazed floor tiles were first produced in the Košťany factory (established in 1873), which also laid the first metres of them on Prague pavements. The Hlubočepy factory was established several years later, followed by the Rakovnick factory, which became a pioneer of this manufacturing segment in Austria-Hungary.

After making the first experimental mosaic tiles and fireclay bricks in 1882, the buildings of the abandoned Mořic mine were adapted to

v poslední čtvrtině 19. století. Kameninové dlaždice začala jako první vyrábět továrna v Košťanech (zal. 1873), která položila i první metry těchto dlaždic na pražské chodníky. O pár let později vznikla továrna v Hlubočepích, následovaná rakovnickou továrnou, která se tak stala jedním z průkopníků tohoto výrobního odvětví v rakousko-uherské monarchii.

Po prvních experimentálně vyrobených mozaikových dlaždicích a šamotových cihlách v roce 1882 se v následujícím roce provozní budovy opušteného dolu Mořic adaptovaly na novou továrnu. Pro její provoz byla využita i stávající kotelná a její 60 metrů vysoký komín. Výroba v Rakovniku se v památném roce 1883 rozjížděla s jedním kolovým mlýnem na zpracování hlíny a pěti hydraulickými lisami, které uváděl do pohybu parní stroj o výkonu 40 koní. Vypalovat se začalo ve třech pecích. K jejich vytápění se používalo uhlí, které se jednak dováželo a jednak se až do roku 1885 těžilo v nedalekém vlastním dole Arnošt Jan.

Poptávka budovatelů pecí železáren a skláren po šamotových cihlách rychle rostla a s tím se rozšiřovala i jejich výroba, takže v roce 1885 bylo v provozu již 11 lisů a 7 pecí. Export rostl zejména do Německa, Ruska, na Balkán a Blízký východ, a dokonce i do Indie.

V Praze byla zřízena první vzorková kancelář a podnik s názvem Továrna na šamotové zboží Gutmann a Vondráček měl své zastoupení nejen v hlavních městech rakouské monarchie, ale také v Německu a v Rusku. Kvalitu rakovnického zboží potvrdil i první výstavní úspěch ve Vídni, kde továrna získala diplom od c. k. hospodářské společnosti v roce 1886. V roce 1888 vyrostla v areálu továrny nová budova s dalšími čtyřmi pecemi.

a new factory. The existing boiling room and its 60-metre tall chimney continued to serve its operation. In the memorable year of 1883, production in Rakovník started with one edge-runner for soil processing and five hydraulic presses powered by a 40-horsepower steam engine. Firing started in three kilns. They were heated by coal, which was both imported and, until 1885, mined in the nearby Arnošt Jan mine.

The demand for fireclay bricks from ironworks and glassworks builders rapidly grew and production of the bricks increased. In 1885, eleven presses and seven kilns were in operation. Export extended to Germany, Russia, the Balkans, the Middle East and even India.

The first sample room was opened in Prague and the Továrna na šamotové zboží Gutmann a Vondráček (Gutmann and Vondráček Fireclay Works) was represented not only in cities of the Austrian Monarchy, but also in Germany and Russia. The quality of the Rakovník goods was acknowledged at an exhibition in Vienna, where the factory received an award from the Imperial Economic Society in 1886. In 1888, a new building with another four kilns was built on the factory premises.

KAPITOLA / CHAPTER III

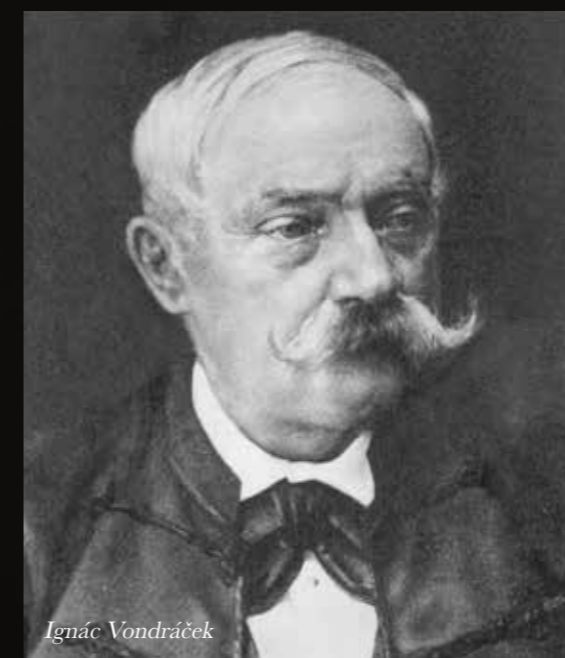
VLADIMÍR VONDRÁČEK

a spol.

VLADIMÍR VONDRÁČEK

and Comp.

V roce 1887 spoluzakladatel podniku Ignác Vondráček zemřel, a tím skončila éra podnikatelské spolupráce s bratry Gutmannovými. Těm na základě smlouvy připadly podíly v důlních společnostech ostravsko-karvinského revíru, syn Ignáce Vondráčka Vladimír a jeho dcery pak získali továrnu na hliněné zboží v Rakovniku. Ta se v roce 1894 dočkala svého dalšího rozšíření a měla tak již 14 pecí, dalších 8 sloužilo k vypalování glazovaného zboží. O rok později dynamy parních strojů osvětlila továrnu prvními žárovkami. Tradice výroby glazovaných pórovitých obkládaček se v rakovnické továrně datuje do roku 1898. První série měly tloušťku 8 a 10 mm a používalo se jich k obkládání stěn zejména řeznických krámů, různých prodejen a průmyslových objektů, jako byly například pekařství, jatka nebo pivovary. Mezi nimi byl i Plzeňský Prazdroj, který si obkládačkami z Rakovníka nechal vybavit své tři varny již v roce 1898. Dobré pověsti se těšily bílé dlaždice značky Granit. Kromě mozaikových dlaždic se zpočátku vyráběly i jednobarevné, a to v barvě přirozeně vypáleného jílu, tedy červené nebo žluté. Přijít si

Ignác Vondráček

K nastávajícímu stavebnímu období
nabízí
rakovnická továrna na šamotové výrobky
a mozaikové dlaždice

uctivě své služby.

Ku přání pánů zákazníků obstará též kladení dlažby svými kladci a ručí továrna jak za solidní položení dlažby, tak i za výtečnou jakost všech svých výrobků.

Vzorníky a cenníky

rozesílá tovární písařna v Praze, Senovážné nám. č. 1,
na požádání zdarma a franko. 7731

1891

Ignác Vondráček, the co-founder of the company, died in 1887, thus ending an era of cooperation with the Gutmann brothers. According to the agreement, they received shares in the Ostrava-Karviná mining societies, while Ignác Vondráček's son Vladimír and his daughters received the clay factory in Rakovník. The factory was extended in 1894, now having 14 kilns and another eight kilns for firing glazed products. One year later, steam engine dynamos lit the factory with the first light bulbs. The tradition of glazed porous tile production in the Rakovník factory goes back to 1898. The first series were eight and ten millimetres thick and were used for tiling walls in butcher's shops, various other shops and industrial objects, such as bakeries, slaughter houses and breweries. Plzeňský Prazdroj, for example, had its three brew houses fitted with the Rakovník tiles in 1898. White Granit tiles also enjoyed a good reputation. Besides mosaic tiles, uni-coloured tiles were produced in red or yellow, i.e. naturally fired clay. Prague customers could choose from a broad range of products in the sales office and sample room, which was established in the capital.

Vladimír Vondráček was not directly involved in the Rakovník factory, because he was an important figure in the local social and political life of his native Ostrava region. In 1898 he died at the age of 43 after falling off a horse in Semmering, Austria.

vybrat z pestré nabídky měli zákazníci možnost v Praze, kde byla zřízena prodejní kancelář se vzorkovnou výrobků. Vladimír Vondráček v rakovnické továrně přímo činný nebyl, protože působil na rodném Ostravsku jako významný aktér tamějšího českého spolkového a politického života, a to až do roku 1898, kdy ve svých 43 letech tragicky zahynul při pádu z koně v rakouském Semmeringu.

POČÁTKY VÝROBNÍCH ZÁVODŮ V CHLUMČANECH A HORNÍ BŘÍZE

Značka RAKO má nejen dnes úzkou spojitost s továrnami na výrobu keramiky v Chlumčanech a v Horní Bříze. Všechny tři podniky totiž v jejich historii provází několik společných, více či méně příbuzných etap vývoje. Tak tomu bylo i na počátku jejich existence. Také historie chlumčanské továrny začíná snahou těžít uhlí. Místo něj ale saský podnikatel Gustav Oberreit v roce 1873 narazil v sousedství dnešního závodu na bohaté ložisko kaolinu. Oberreit však o něj neměl zájem, a tak jeho objevu využili čeští podnikatelé Čermák a Pečka. Při zdejších hlubinném dole založili první plávrnu kaolinu. Tu od nich koupil Jan Fitz z Rokycan a provozoval ji až do roku 1890. S jeho jménem je spojeno založení továrny v Horní Bříze, když zde v roce 1882 začal hledat ložisko kaolinu. Kromě vlastní těžby byla v Horní Bříze v roce 1886 zahájena v nově vybudované továrně výroba dlaždic, obkladů, kachlů, kamen a ozdobné zahradní keramiky. Později byl postaven i provoz na výrobu šamotového zboží.

Po sedmnácti letech provozu hornobřížské továrny se Jan Fitz dohodl se Živnostenskou bankou, že spolu vytvoří akciovou společnost. Ta dostala název Západočeské továrny kaolinové a šamotové a její vznik je datován 1. ledna 1899. Obchodní styky Živnostenské banky a konjunktura tohoto období umožnily, že do počátku první světové války bylo k podniku připojeno dalších šest těžebních a keramických závodů.

BEGINNINGS OF THE CHLUMČANY AND HORNÍ BŘÍZA FACTORIES

The RAKO brand has been closely affiliated with the Chlumčany and Horní Bříza factories throughout history. All three companies have a shared history going all the way back to their beginnings.

The history of the Chlumčany factory also has its origins in attempts to mine coal. Instead of coal, however, in 1873 Saxon entrepreneur Gustav Oberreit found a rich kaolin deposit in the surrounding area of the present factory. But Oberreit was not interested in it and the Czech entrepreneurs Čermák and Pečka took advantage. They established the first kaolin refinery at the local underground mine and sold it to Jan Fitz from Rokycany, who ran it until 1890. His name was connected with the establishment of the Horní Bříza factory when he started searching for a kaolin deposit in 1882. In addition to kaolin excavation, a newly built factory in Horní Bříza began production of floor tiles, wall tiles, stove tiles, stoves and decorative garden ceramics in 1886. Later, the fireclay plant was suspended. Seventeen years after the establishment of the Horní Bříza factory, Johann Fitz made an agreement with the Živnostenská Bank to establish a joint-stock corporation. It was founded on 1 January 1899 and called Západočeské továrny kaolinové a šamotové (the West Bohemian Kaolin and Fireclay Works). Thanks to the business contacts of the Živnostenská Bank and the industrial boom another six excavating and ceramic plants were added to the company by the start of World War I.

KAPITOLA / CHAPTER IV

ZLATÁ SECESNÍ ÉRA RAKOVNICKÉ TOVÁRNY THE GOLDEN ART NOUVEAU ERA OF THE RAKOVNÍK FACTORY

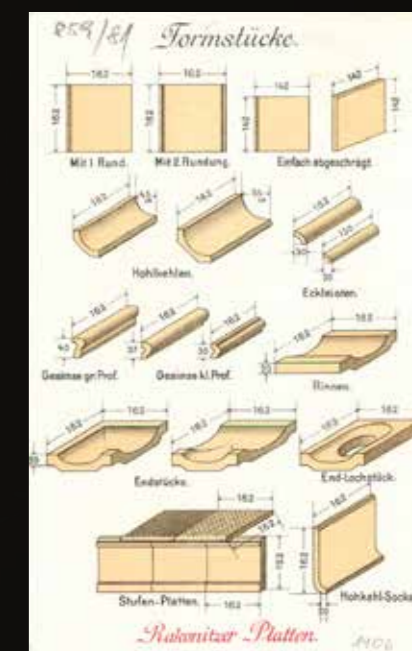
Po smrti Vladimíra Vondráčka odkoupil továrnu jeho švagr Josef Kasalovský, který se svým společníkem Emilem Sommerschuhem založil vlastní společnost. Tito pánové převzali továrnu, která dávala práci přibližně čtyřem stovkám pracovníků. Roční produkce představovala 400 vagónů žáruvzdorných cihel nejrůznějších tvarů, 3,5 až 4 miliony kusů dlaždic (ročně asi 80 tisíc metrů čtverečních) s iniciálami KS na rubu. Zboží se do světa expedovalo po vlastní železniční vlečce, která vedla do stanice Lužná–Lišany.

Kromě sériové výroby se továrna z iniciativy Emila Sommerschuha orientovala i na realizaci individuálních uměleckých zakázek slavných architektů a sochařů té doby. S keramikou značky RAKO se budovala nejen secesní Praha, Vídeň nebo Budapešť, ale i jiná města habsburské monarchie.

V roce 1908 byla rakovnická továrna pověřena i realizací výstavního pavilonu keramického průmyslu na Jubilejní výstavě v Praze, jejímž tvůrcem byl architekt Jan Kotěra,

Také výroba v Horní Bříze se koncem 19. století rychle rozšiřovala a s ní i počet zaměstnanců. Výrobky Západočeských továren kaolinových a šamotových úspěšně pronikaly na zahraniční trhy. Šamot a dinas, materiály pro stavbu pecí se vyvážely do zámoří. Z kameniny se budovaly kanalizační sítě mnoha evropských velkoměst. Hornobřížské obkládačky se již v roce 1906 dodávaly na stavby alpských železničních tunelů. S rostoucí poptávkou po zboží hornobřížská společnost kupovala a najímala další výrobní závody v Čechách i na Moravě, které dále modernizovala a vyvíjela v nich nové výrobky. Horní Bříza tak například v roce 1912 dala název legendární omítkové směsi břizolit.

Production in Horní Bříza grew rapidly too, and the number of employees quickly increased in the late 19th century. Products from the West Bohemian Kaolin and Fireclay Works successfully penetrated foreign markets; fireclay and ganister (material for building furnaces) was exported overseas and the earthenware was used for building sewerage systems in many European cities. The Horní Bříza tiles were used in the construction of tunnels beneath the Alps in 1906. In line with the growing demand, the Horní Bříza Company purchased and hired other plants in Bohemia and Moravia, modernized them and developed new products in them. In 1912, the Horní Bříza plant gave its legendary facade mixture the name Brizolit.

After the death of Vladimír Vondráček, his brother in law Josef Kasalovský bought the factory and established his own company together with his partner Emil Sommerschuh. These gentlemen overtook a factory that employed 400 workers, whose annual production was 400 wagons of variously shaped refractory bricks and 3.5 to 4 million tiles (about 80,000 square metres per year) with the KS initials on the reverse side. The goods were sent out into the world by the company's own railway siding, which led to the Lužná–Lišany station.

In addition to serial production, the factory with Emil Sommerschuh's initials concentrated on custom-made artistic orders placed by famous contemporary architects and sculptures. The RAKO ceramics were used in building Art Nouveau Prague, Vienna, Budapest and other towns of the Habsburg Monarchy.

In 1908, the Rakovník factory was entrusted with the implementation of a ceramic industry pavilion at the Prague Jubilee Exhibition. It was designed by the architect Jan Kotěra who, together with Jan Beneš, a professor at the Prague Academy of Arts, Architecture and Design, influenced the massive spread of ceramics in architecture. RAKO thus put its signature on the Municipal House in Prague, the Imperial Hotel, the Paris Hotel, Slavia Café, the Luhačovice spa, St. George's Church in Vinohrady and dozens of other buildings, which still carry the legendary factory symbol.

který spolu s profesorem pražské Uměleckoprůmyslové školy Janem Benešem na počátku 20. století ovlivnil masivní prosazení keramiky v architektuře. RAKO se tak podepsalo například na stavbě pražského Obecního domu, hotelu Imperial, hotelu Paříž, kavárny Slávie, Hlavního nádraží, na výstavbě rodících se lázeňských objektů v Luhačovicích, kostela sv. Jiří na Vinohradech a na desítkách dalších staveb, které jsou dodnes označeny legendární tovární značkou.

Na počátku 20. století vznikly i stovky originálních domovních fasád s pestrobarevnými obklady a plastickými reliéfy včetně sochařské výzdoby, kterou dodnes reprezentuje například průčelí Muzea východních Čech v Hradci Králové.

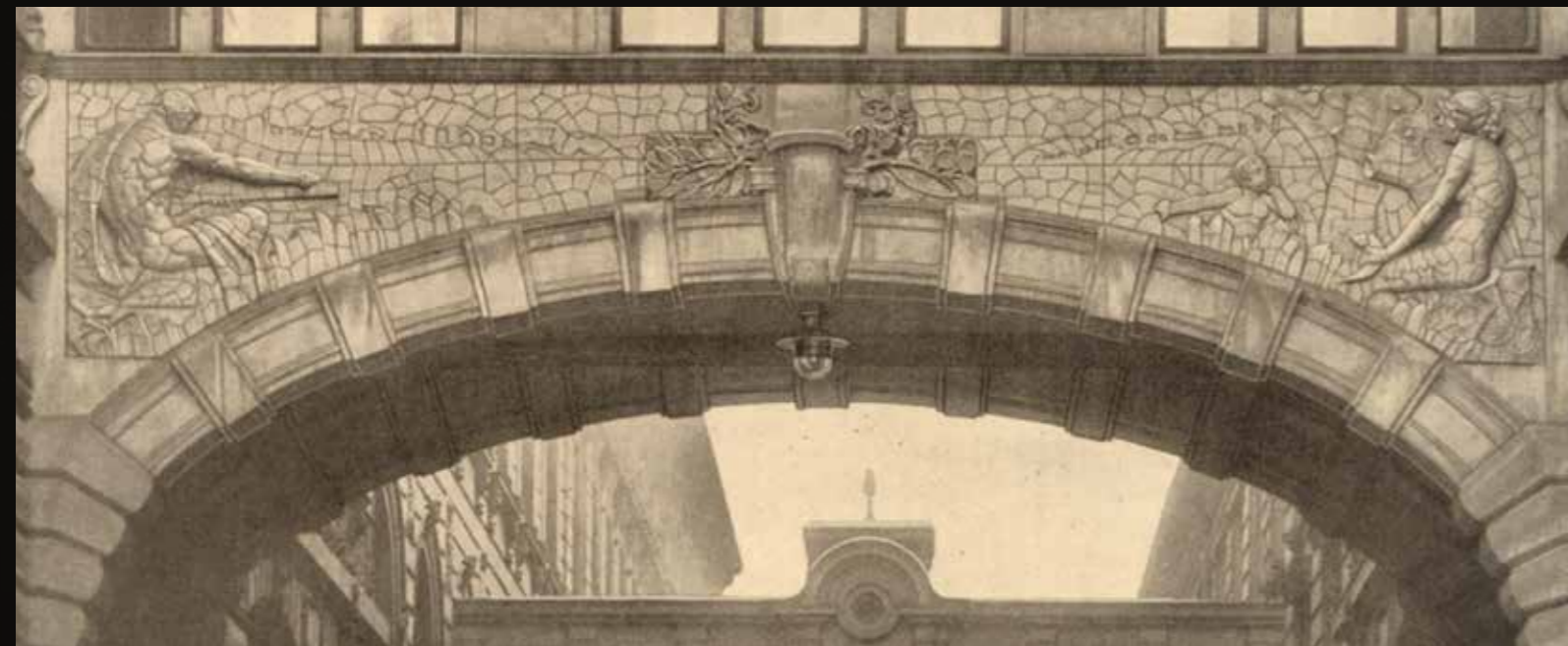
Spousta zakázek byla svým námětem určena církevním objektům a vstupy mnoha budov nejrůznějších institucí a ústavů zdobily honosné portály, provedené v plastickém reliéfu, mozaice či v kombinaci obou.

Největší sériová výroba patřila tradičně obkladům a dlaždicím. Ve větších sériích se kromě kachlů pro kamna a krby vyráběly i mozaikové obrazy, nejrůznější zdobné obkladové reliéfy pro interiéry, figurální bytová zahradní i hřbitovní keramika. Autorem většiny secesních návrhů obkladů a nejrůznějších prvků dekorativní keramiky, jejímž byl velkým propagátorem, se stal zejména profesor pražské Umělecko-průmyslové školy Jan Beneš. Slavná éra výroby umělecké keramiky skončila v továrně až počátkem padesátých let, kdy byl tento druh výroby vypuštěn z výrobního programu. Po několika výstavních úspěších v 19. století (Vídeň, Praha nebo Lvov) získala továrna v roce 1904 stříbrné ocenění v americkém St. Louis a o dva

roky později si podnik přivezl cenu z Milána. Značka RAKO v té době již byla světoznámá, jak o tom svědčí první zápis v návštěvní knize zákazníků a hostů továrny (založené v roce 1901) v níž jména Fujiye a Hirano patřila dvěma japonským obchodníkům. V prvních letech 20. století továrna pokračovala v rozšiřování svých výrobních provozů a obecní cesta vedoucí jejím středem byla proto v roce 1906 přeložena za její severní hranici.

Chlumčanský závod v té době koupila královehradecká banka, která podniku dala název Dobřanské kaolinové a šamotové závody, a. s. V roce 1912 se v Chlumčanském závodě začalo s výrobou pískových cihel a dlaždic. V následujícím roce se podnik rozšířil o nově postavenou plavírnu kaolinu, kterého se za rok vyprodukovalo tři tisíce vagonů. Začalo se i s masivní výrobou různého druhu šamotového zboží a dinasu.

Od roku 1914 se v Chlumčanech datuje výroba glazovaných dlaždic a obkládaček, která však byla záhy vlivem první světové války paralyzována nuceně zavedenou výrobou mýdla a umělého hnojiva.

In the early 20th century, hundreds of original facades with motley coloured plastic reliefs and sculpture decorations were built and even now adorn the front face of the East Bohemian Museum in Hradec Králové and other objects.

Many orders were designed for religious objects, while entrances of many institutions were decorated with ostentatious gateways in plastic relief, mosaic or combinations of the two.

The largest series manufacture traditionally involved wall and floor tiles. Together with tiles and fireplaces, mosaic images, various decorative tile reliefs for interiors, figurative residential, garden and cemetery ceramics were produced in large series. Jan Beneš, a professor at the Prague Academy of Arts, Architecture and Design, designed most of the Art Nouveau tiles and various elements of decorative ceramics.

The famous era of artistic ceramic manufacture did not end until the early 1950s, when this type of production was excluded from the manufacturing program. Following several successes at exhibitions in Vienna, Prague and Lviv in the 19th century, the factory received a silver prize in St. Louis, USA and a prize in Milan two years later. RAKO was a world-known brand at that time, as can be documented by the first entry in the factory visitors' book by two Japanese traders Fujiya and Hirano in 1901. In the early 1920s, the factory continued to extend

its manufacturing plants. The local road that led through its centre thus had to be re-routed beyond its north boundary in 1906.

The Chlumčany plant was purchased by a Hradec Králové bank, which named the company Dobřanské kaolinové a šamotové závody, a. s. (Dobřany Kaolin and Fireclay Works, PLC). The Chlumčany plant started producing lime bricks and tiles in 1912. The following year, the company was extended with a new plant for washing kaolin, and produced 3,000 wagons of it. Massive production of various types of fireclay articles and ganister began.

Production of glazed floor and wall tiles in Chlumčany goes back to 1914, but the company was paralyzed by the start of World War I and forced to produce soap and artificial fertilizer.

Váhala, zda ho má oslovit. V takové chvíli byla nejkrásnější. Byla živým klenotem secesního Obecního domu, stejně jako jsou dodnes originály keramických obkladů vyrobených v keramičce RAKO.

She hesitated with addressing him. Her beauty peaked at such moments. She was a living gem of the art-nouveau Municipal House, the same way the original ceramic wall tiles, made in the RAKO tile factory, have been to date.

V samých počátcích továrny se dlaždice vyráběly tak, že dělnice, tzv. malérečky, podle vzorníků vnášely různě barevnou hlinu do lisovacích plechových šablon. Po vyjmutí z lisu, který byl poháněn parním strojem, se dlaždice na prknech vysušely, aby dosáhly pětiprocentní vlhkosti. Následující vypalování trvalo 5 až 6 dní a stejně tak dlouho pec se zbožím chladla.

In the early stages of the factory, the tiles were made by workwomen who put various coloured clays into metal press stencils. When the tiles were removed from the press, which was powered by a steam engine, they were dried on boards until they reached five-percent moisture. The firing lasted for five or six days and the kiln with the products was left to cool for the same period.

Počátky továrny provázela velká fyzická dřina. Lisovací hmota se od mlýnů v přízemí vynášela k lisům na zádech v putnách (až do roku 1938) a také hotové výlisky se nosily k pecím v dřevěných lískách na ramenou. Rovněž glazura se přenášela v dřevěných džberech. Z pecí, u nichž se kvůli vedru a kouři nedalo téměř dýchat, dělníci vynášeli až 40 kg těžká šamotová pouzdra s vypáleným zbožím. Podle pamětníků pecáři pracovali u pecí polonazí, chránění jen hrubými, přes hlavu navlečenými pytlí a rukavicemi. Většinu ostatních provozů zanášel všudypřítomný prach, který působil řadu zdravotních potíží, a to i čtrnáctiletým dětem, které se od počátku továrny na výrobě podílely.

The early stages of the factory were marked by heavy physical labour. The clay was carried from the downstairs mills to the presses upstairs on the workers' backs in buckets (until 1938) and the finished moulds were carried to the kilns on the shoulders in wooden boxes. The glazing was carried in wooden pails.

The workers carried 40-kilo fireclay saggars with fired articles from the kilns, where it was almost impossible to breathe because of the heat and smoke. According to accounts by eyewitnesses, the kiln operators worked half-naked, protected only by coarse sacks pulled over their heads and gloves. Most of the other areas were covered with an omnipresent dust, which caused many health problems, even for the 14-year-old children who worked in the production since the establishment of the factory.

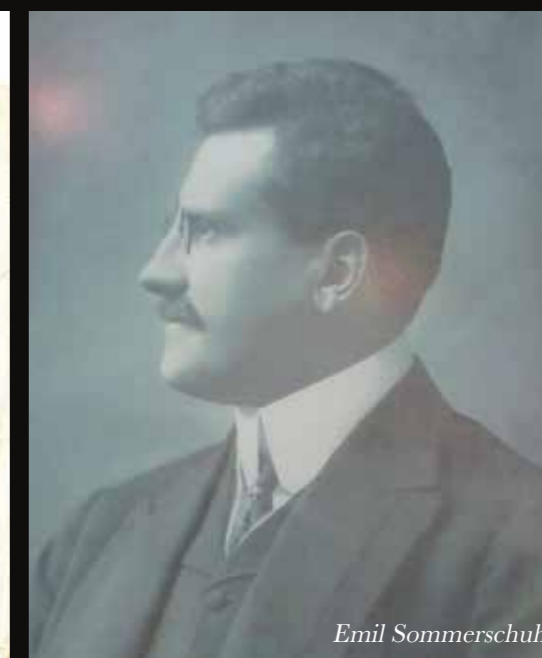

Součástí továrny bylo od roku 1903 i muzeum, resp. jeho vzorkovna, v níž byly ukládány všechny výrobky rakovnického závodu, a to v časovém sledu až do roku 1937, kdy tato budova musela ustoupit stavebnímu rozšíření závodu – administrativní budově. Tradice továrního muzea byla obnovena v roce 2003, kdy byla v Městském muzeu v Rakovníku zřízena stálá expozice, týkající se historie rakovnické továrny. Kromě prodejní kanceláře v Praze mělo RAKO své obchodní zastoupení i v řadě zemí, a to včetně produktových expozic, jako byla například tato v Hamburku (na fotografii vpravo).

In 1903, the factory opened a museum, or a sample room where all products of the Rakovník plant were laid to the year 1937, when this building had to yield to the structural expansion of the plant, to which an administration building was added. The tradition of the factory museum was restored in 2003 when a permanent exposition with the history of the Rakovník factory was opened in the Rakovník Municipal Museum. Besides the selling office in Prague, RAKO had its business representations and product expositions in other countries, such as this one in Hamburg (the picture on the right).

Ředitel továrny Emil Sommerschuh (1866–1920) byl synem slavného pražského výrobce kachlových kamen. Vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze, aby se tak připravil na pokračování profese svého otce. Podnikatelského ducha v tomto oboru spojil se svým uměleckým citem a nadáním. Dnes již nevíme, co jej svedlo dohromady s Josefem Kasalovským, aby společně koupili rakovnickou továrnu. Jisté je, že záhy potom přenesl Emil Sommerschuh výrobu kamen z rodinné pražské dílny do Rakovníka, a zahájil tak slavnou uměleckou éru zdejší šamotky. Všestranně společensky činný Sommerschuh, který kromě mnoha jiných aktivit, založil v roce 1909 v Rakovníku cyklistický klub, využil svých známostí s předními architekty, malíři a sochaři (z nejvýznamnějších jmenujme například Kotěru, Jurkoviče, Fantu, Balšánka či Plečnika), s nimiž úzce spolupracoval, a ve výrobě tak spojil kvalitu technických parametrů výrobků s jejich uměleckou hodnotou.

Emil Sommerschuh

The factory director Emil Sommerschuh (1866–1920) was the son of a famous Prague stove producer. He graduated from the Prague Academy of Arts, Architecture and Design where he prepared himself to carry on his father's profession. He combined his entrepreneurial spirit with his artistic taste and talent. We do not know what compelled him to buy the Rakovník Company with Josef Kasalovský. What we do know is that he immediately transferred production of stoves from his Prague family business to Rakovník, thus launching the famous artistic era of the local fireclay plant. The universally socially active Sommerschuh, who established a cycling club in Rakovník in 1909 and many other activities, used his friendship with leading architects, painters and sculptors (e.g. Kotěra, Jurkovič, Fanta, Balšánek and Plečnik), with whom he cooperated closely, and combined the quality of technical parameters with the artistic value of the products.

KAPITOLA / CHAPTER V

PROSLULÁ RAKOVNICKÁ MOZAIKA THE FAMOUS RAKOVNÍK MOSAIC

V roce 1904 založil ředitel továrny E. Sommerschuh tovární dechovou kapelu, která v létě koncertovala v lese nad továrnou u ředitelské vily Moravia, kam na tradiční nedělní výlety přicházeli lidé z Rakovníka a okolí. Mnoho koncertů zde Sommerschuh uspořádal ve prospěch Červeného kříže. Vyhrávalo tu i České kvarteto, jehož členové byli přátelé pana ředitele. Jeho osobní kontakty přivedly několikrát do továrny, resp. do vily Moravia na „výlet“, i skupinu nejruznějších umělců, včetně spisovatelů A. Jiráska nebo J. Arbesa.

Výroba mozaiky byla ještě v roce 1909 součástí oddělení výroby dlaždic. První velká dodávka mozaikových obkladů a dlažeb se realizovala těsně před první světovou válkou, a to pro termální lázně sv. Margarety v Budapešti. Téměř současně se RAKO podílelo na výzdobě interiérů pražské kavárny Imperial. Rakovnickou mozaikou byl pak vyzdoben i hotel Bristol ve Vídni nebo vestibul univerzity v Sofii. Tradice mozaiky pokračovala i v pozdějších letech a vyzdobeno bylo mnoho dalších světských i církevních staveb. V roce 1929 se začala vyrábět mozaiková dlažba s názvem Rakomos a výroba mozaikovitých dlaždic tohoto druhu trvala až do roku 1978, kdy byla v důsledku zavádění nových druhů obkladů zrušena. Tradice výroby mozaiky se obnovila až v roce 1995 v rakovnickém závodě Keram (RAKO II).

In 1904, the factory director E. Sommerschuh established a company brass band, which gave concerts in a forest above the factory near the director's villa Moravia, where people from Rakovník and its environs went for Sunday trips. Sommerschuh organized many concerts for the benefit of the Red Cross. Even the Czech Quartet, whose members were the director's friends, played there. His personal contacts brought a group of various artists, including the writers Alois Jirásek and Jakub Arbes, to the factory or the villa Moravia several times.

Mosaic production was still a component of the tile department in 1909. The first large quantity of mosaic wall and floor tiles was delivered to the St. Margaret thermal spa in Budapest just before the start of World War I. Almost at the same time, RAKO participated in decorating the interiors of the Prague Imperial Café. The Rakovník mosaic then decorated the Bristol Hotel in Vienna and Sofia University's vestibule. The tradition of the mosaic continued in the following years, decorating many secular as well as church buildings. Production of Rakomos mosaic tiles began in 1929 and lasted until 1978, when it was replaced with new types of tiles. The tradition of mosaic production was not restored until 1995, when it was opened in the Rakovník Keram plant (RAKO II).

Mozaikou se zdobily velké plochy, třeba i celé stěny, a tyto práce prováděli zkušení zaměstnanci – zpravidla absolventi keramických škol v Bechyni či Teplicích. V tvorbě mozaiky vynikl především malíř a sochař Jan Köhler, který použil unikátní postup jako při tvorbě okenních vitráží. Obkládačky v surovém stavu řezal do potřebného tvaru a pak je barvil glazurami. Tuto technologii tzv. sekané mozaiky si továrna nechala v roce 1911 patentovat. Během více než třiceti let, kdy Köhler s továrnou spolupracoval, provedl v tomto stylu desítky děl, jako například výzdobu kaplí křížové cesty na mariánském poutním místě Hostýn nebo výzdobu interiéru Plzeňské restaurace v Obecním domě v Praze.

KAPITOLA / CHAPTER VI

PODNIK JEHO VÝSOSTI HIS MAJESTY'S COMPANY

Ve svém největším rozkvětu byla továrna v roce 1907 prodána knížeti Janu II. z Liechtensteina, který měl zkušenosti s keramickou výrobou ve svém podniku v Poštorné u Břeclavi. Emil Sommerschuh rakovnickou továrnu neopustil a stal se jejím ředitelem, stejně jako i moravského podniku.

Ještě před první světovou válkou továrna zakoupila od města další sousední pozemky, na nichž v roce 1912 vyrostla nová výrobní budova, tzv. betonka – s dalšími lisami a šesti pecemi. Poptávka po keramických obkladech totiž neustále rostla a ročně se jich vyrobilo již 250 tisíc metrů čtverečních. Velká část z nich se exportovala, též i do zámoří, především pak do Spojených států.

Přišla první světová válka a továrně nastaly těžké časy. Nedostatek uhlí na trhu a složitá dopravní situace na železnici vedla k tomu, že společnost začala v roce 1917 těžit uhlí ve vlastní režii v dole Boží požehnání v Lubenském katastru a zanedlouho nedaleko od něj otevřela svůj vlastní důl s názvem RAKO.

Mnoho zaměstnanců bylo odvedeno na frontu a továrna se stala místem, kde byl v prostorách administrativní budovy (díky angažovanosti E. Sommerschuha v Červeném kříži) zřízen jeden z rakovnických lazaretů pro důstojníky, který tu sloužil až do roku 1916. Kvůli nedostatku pracovních sil byli do továrny nasazeni ruští zajatci, kterým se v tovární kantýně vyvařovala polévka, se začal péct výborný chléb i pro zaměstnance.

In 1907, at the time of its greatest prosperity, the factory was sold to Prince Jan II of Liechtenstein, who gained experience in ceramics in his Poštorná u Břeclavi Company. Emil Sommerschuh did not leave the Rakovník factory, but became its director and a director of the Moravian company. The company bought plots surrounding the factory before the war and built a new manufacturing plant in 1912, the so-called betonka, with more presses and six kilns. The demand for ceramic tiles grew continuously and annual production reached 250,000 square metres. A large portion was exported overseas, particularly the USA.

The mosaic decorated large areas, even complete walls. The job was performed by experienced workers, usually graduates from ceramic schools in Bechyně or Teplice. The painter and sculptor Jan Köhler contributed to the creation of the mosaic with his singular technique, which is used in stained glass production. He cut unprocessed wall tiles into the required shape and then dyed them with glaze. The factory patented this process, called chipped mosaic, in 1911. Köhler created dozens of works in this style throughout his 30-year collaboration with the factory, such as the Marian pilgrim chapel at the Hostýn Stations of the Cross, the interior of the Plzeň Restaurant in the Prague Municipal House, and others.

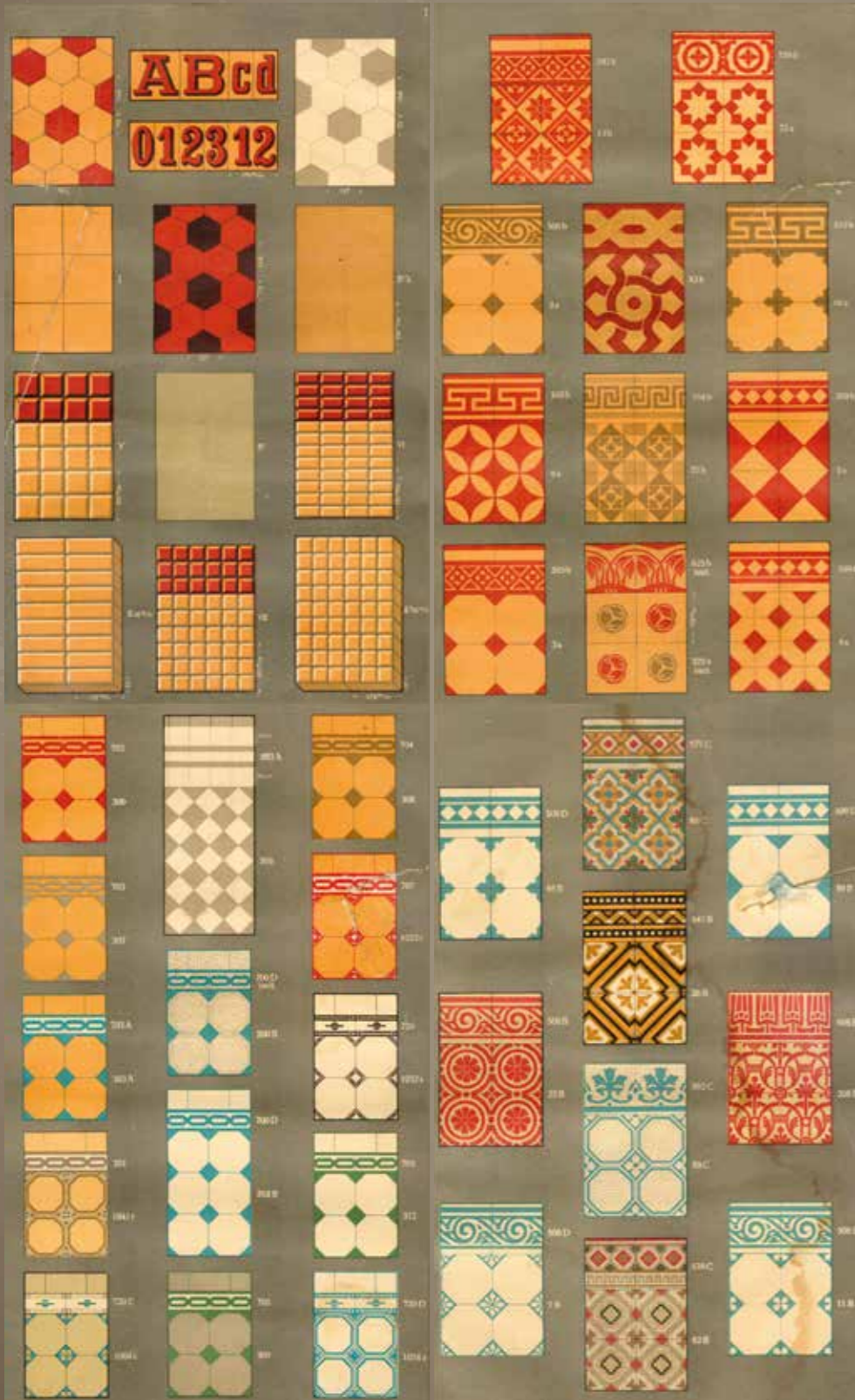
Then World War I broke out, bringing with it hard times for the factory. A shortage of coal and a complicated traffic situation on the railway made the company start mining coal in the Boží požehnání mine in the Lubná district in 1917 at the company's own expense. It soon opened its own mine called RAKO nearby. Many employees were sent to the front line and, thanks to E. Sommerschuh's involvement in the Red Cross, the factory became a place where one of the Rakovník's military hospitals for officers was established in the administration building and operated there until 1916. The lack of workforce was compensated by Russian prisoners of war, who, together with the other employees, ate soup made in the factory canteen and the excellent bread baked in the factory.

V roce 1913 byl budován hotel na Poříčí „Imperial“. Panu Sommerschuhovi se podařilo získati ho pro to, aby kavárnu hotelu, vestibuly a schodište vyzdobil trvalým materiálem keramickým. V Praze, ba ani ve světě není velkolepější secesní dílo!

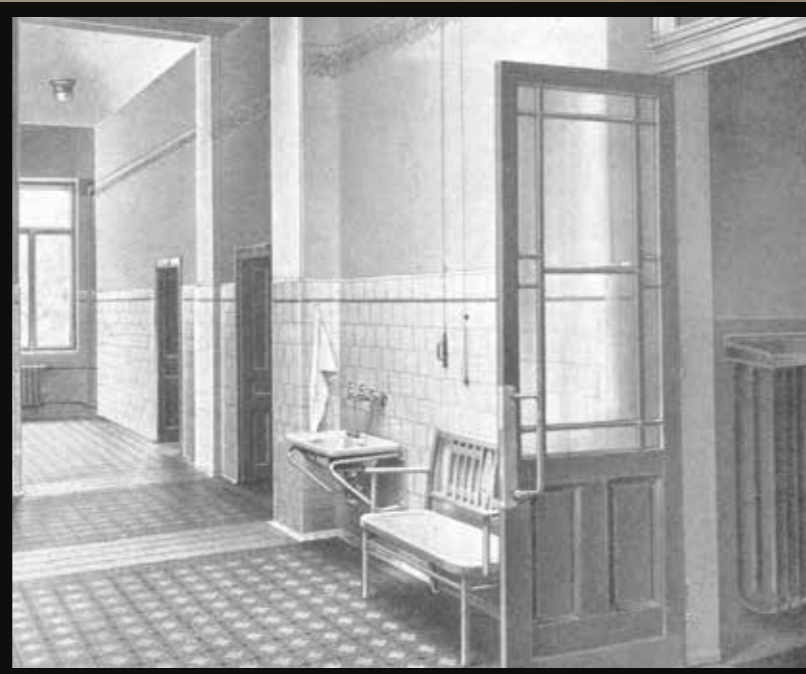

In 1913, Hotel Imperial was erected in the Porici district of Prague. Mr. Sommerschuh managed to build it so that he could decorate the hotel's café, foyers and stairways with a long-lasting ceramic material. There is no other more magnificent work of art nouveau in Prague or elsewhere in the world!

Až do první světové války bylo vedle asi 16 druhů jednobarevných dlaždic součástí výrobní nabídky přes 150 druhů pestrobarevných dlaždic s ornamentálními kresbami, z nichž většina pocházela z návrhů prof. Beneše. Katalogy továrny nabízely i řadu vzorů tzv. porfýrovaných obkladů, tedy obkladů s amorfni pestrobarevnou kresebnou strukturou.

By the start of World War I, the factory had manufactured about 16 types of uni-coloured tiles and over 150 types of multicoloured tiles with ornamental artwork produced mainly by Professor Beneš. The factory catalogues offered a series of porphyritic tiles, i.e. tiles with amorphous multi-coloured drawing structures.

Pamětník vzpomínal, že když se v továrně vstoupilo do lisovny, byl neznalý návštěvník továrny překvapen zamlženým prostředím, kde nebylo vidět z jednoho konce haly na druhý. Nebyla to vlhkost, ale prach. Navzdory tomu si ženy, které na obkládačkách nebo dlaždicích dělaly fazety, vesele k práci prozpěvovaly. K práci jim ve 30. letech ještě stačilo jen prkénko potažené smirkovým papírem a k očištění kus ovčí kůže, který měly přišpendlen na zástěře.

An eyewitness recalls that when a stranger entered the factory pressing shop, he was surprised by the foggy atmosphere, where it was impossible to see one end of the hall from the other. It was not moisture, but dust. Nevertheless, the women who bevelled the floor and wall tiles sang songs merrily while they worked. In the 1930s, the only tool they needed was a piece of wood covered with sandpaper and a piece of sheepskin pinned to their aprons.

Příklad pro vypočítání obložení.

Spotřeba a ceny za obložení na druhé straně vyobrazeném jsou:

Druh zboží	Spotřeba kusů	Jednotná cena dle ceníku		Obnos		
		za kusů	K	h	K	h
Přisna č. 489, krémě konturovaná, 15×15 cm	13	100	100	—	13	—
Přisna č. 80, majolika černá 21, 15×3 cm	28	100	19	50	5	46
Přisny č. 80, spojky, majolika černá 21, 3×3 cm	2	100	26	—	—	52
Plastika č. 809, 15×30 cm	1	1	13	—	13	—
Přisna č. 4, lustre, 7,5×7,5 cm	158	100	40	—	63	20
Přisna č. 4, majolika zelená 312, 7,5×7,5 cm	26	100	18	—	4	68
Přisna č. 15, majolika černá 21, 15×15 cm	4 ¹ / ₂	100	46	80	2	03
Přisna č. 1, majolika černá 21, 15×15 cm	4 ¹ / ₂	100	39	—	1	69
Cena fto továrna celkem					103	58

Obložení toto jest asi 2,88 m vysoké, asi 0,66 m široké a má tudíž asi 1,71 m². Cena za 1 m² obložení přesně dle této předlohy obnáší průřizně asi K 60,57 (K 103,58 : 1,71 m²).

KAPITOLA / CHAPTER VII

DO RUKOU ŽIVNOBANKY INTO THE HANDS OF ŽIVNOSTENSKÁ BANK

Když první světová válka skončila, hospodářská situace se zásadně změnila. Monarchie se rozpadla a dostavila se hospodářská krize, na níž se podepsalo i to, že nové nástupnické státy zavedly celní ochranná opatření na dovoz rakovnického zboží, čímž v některých případech došlo ke ztrátě jeho tradičních odbytišť. Takovou ztrátou byla zejména Vídeň, kam směřovaly výrobky především poštoreského závodu. Z toho důvodu se v roce 1924 musela v Poštorné zastavit výroba dlaždic a závod si podržel jen produkci cihlářského a kamnářského zboží. V roce 1920 Emil Sommerschuh náhle zemřel a vedení továrny se po něm na dvaadvacet let ujal Ing. Karel Hineis, který svoji kariéru zahájil jako vedoucí laboratoří hornobřížské šamotky. Za této situace se kníže Liechtenstein rozhodl svůj podnik prodat, a to kapitálově silné Živnostenské bance, která ve svých rukou soustředila řadu jiných průmyslových podniků té doby včetně většiny keramických závodů.

Liechtensteinův podnik banka přeměnila v akciovou společnost s názvem Rakovnické a poštoreské keramické závody akciové se sídlem v Praze. V květnu 1919 se mnoho dělníků z továrny v Rakovníku přidalo k manifestačnímu průvodu asi tří tisíc lidí, aby tak protestovali proti poválečné drahotě, nedostatku potravin a rozbujelé lichvě. V následujícím roce žila továrna i známou celostátní prosincovou stávkou zbídačených obyvatel. Ve vypjaté atmosféře sociální krize vedení továrny vypovědělo dělnickým odborům kolektivní smlouvu a mzdy zaměstnanců byly sníženy o 13%. Poválečná krize si vynutila i to, že kvůli nedostatku zakázek se pracovalo jen 3 až 4 dny v týdnu. V prosinci roku 1922 prý zůstalo z přibližně 400 zaměstnanců v závodě jen 28 dělníků.

With the end of World War I, the economic situation changed dramatically. The monarchy collapsed and an economic crisis hit, partly because the new successor states adopted protective customs measures against the import of Rakovnick products, which caused the loss of traditional trade outlets. This loss was particularly serious in Vienna, where products from the Poštorná plant were delivered. As a result, the production of tiles in the Poštorná plant had to be discontinued in 1924 and the factory maintained only brick and stove production. When Emil Sommerschuh died suddenly in 1920, Ing. Karel Hineis, who had started his career as a laboratory manager in the Horní Bříza fireclay works, took over the factory for 22 years. In this situation, Prince Liechtenstein decided to sell his company to the Živnostenská Bank, which held many other industrial companies, including most of the ceramic plants. The bank transformed Liechtenstein's

company into a joint-stock company called Rakovnické a poštoreské keramické závody akciové (Rakovník and Poštorná Ceramic Works PCL) and moved its head office to Prague. In May 1919, many labourers from the Rakovník factory joined a march in which 3,000 people protested against the high post-war prices, food shortages and rampant usury. In December of the following year, a general strike was called at the factory by the impoverished workers. In the tense atmosphere of the social crisis, the factory managers denounced the collective agreement with the labourers' trade unions and reduced wages by 13 percent. The post-war crisis also reduced the working week to only three or four days due to a lack of orders. Allegedly, only 28 workers stayed in the factory out of the original 400 in December 1922.

„Jen pro ten dnešní den stojí za to žít, jen klid svůj tichý mít, po ničem jiném netoužit.“ Café Imperial, Praha, květen 1914.

“It’s worth living just for this day, just to have the quiet peace, and long for nothing else.” Café Imperial, Prague, May 1914.

KAPITOLA / CHAPTER VIII

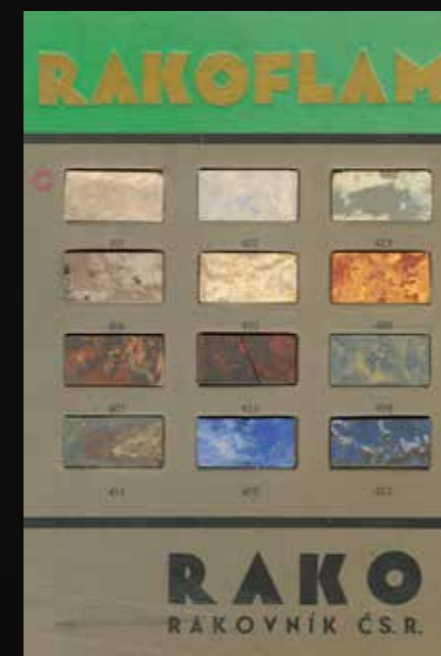
LEGENDÁRNÍ LÉTA MEZIVÁLEČNÁ THE LEGENDARY INTERWAR PERIOD

V polovině 20. let továrna pocítila hospodářské oživení a poptávka po obkládačích a dlaždicích opět rychle vzrůstala. V roce 1925 se v rakovnické šamotce ročně vyrábělo 138 tisíc čtverečních metrů dlaždic a 262 tisíc metrů obkládaček, dva tisíce různých druhů kamen a 100 vagonů vyvezlo šamotové výrobky. Celých 65 % výroby směřovalo na export. V dole RAKO se za směnu vytěžilo 40 vagonů uhlí a kromě toho i lupek, který se surový nebo v páleném stavu dodával předním tuzemským i zahraničním firmám. V dole RAKO se od roku 1917 do roku 1922 celkem vytěžilo 6 411 tun uhlí a 1 562 tun lupku. Důl zůstal v majetku podniku až do roku 1925, kdy byl prodán jedné bavorské firmě vyrábějící šamotové zboží. V druhé polovině 20. let se továrna mohutně rozšiřovala. Jako první v Evropě se zde v letech 1925–1926 vystavěla tunelová pec dlouhá bezmála 84 metrů. Nestopilo se v ní již uhlím, ale plynem vyráběným z uhlí v generátorech, což mělo

zásadní vliv na zlepšení kvality výpalu. Do základů stavby této pece byla zazděna měděná skříňka s pamětním spisem a se vzorky vyráběného zboží. Když se ale tato pec v 90. letech bourala, skříňku se objevit nepodařilo.

V nové peci se začaly pálit vysoce slinuté obklady z tzv. porcelanitu. V roce 1927 začala továrna odebírat elektřinu z veřejné sítě. V letech 1928–1930 byly vybudovány další čtyři tunelové pece, postavily se nové haly pro generátory plynu, skladiště, mlýny, třídírnu i glazovnu. Období konjunktury konce dvacátých let přineslo podstatné zvýšení exportu. Permanentní růst tržeb od založení podniku byl přerušen až počátkem 30. let, kdy továrna pocítila důsledky světové hospodářské krize, která vypukla v roce 1929. Útlum exportu díky německé konkurenci zaznamenala továrna o dva roky později a největší propad obchodu přišel v roce 1932. Továrna začala omezovat výrobu a propouštět. Aby se snížily náklady

Meziválečný rozvoj chlumčanského podniku v roce 1921 přinesl výrobu nových produktů, například křemičité omítky s názvem terradob a zejména rostl odbyt glazovaných dlaždic. V roce 1926 akciová společnost Dobřanské kaolinové závody Chlumčany vlivem Živnostenské banky kapitálově splynuly s hornobřízskými Západočeskými továrnami kaolinovými a šamotovými s generálním ředitelstvím v Praze a jejich název byl vymazán z obchodního rejstříku. Obchodní politika obou továren včetně rakovnické se ještě více propojila. V roce 1932 hospodářská krize v Chlumčanech zastavila výrobu žáruvzdorného zboží na celé čtyři roky. Od poloviny 30. let se chlumčanský podnik dál úspěšně rozvíjel. Postavena byla první tunelová pec a následovaly další investice. Závod do konce války dával práci přibližně šesti stům zaměstnanců. Kromě továrny v Chlumčanech, se ke koncernu Západočeských keramických závodů ve 20. letech připojily další podniky včetně magnezitových dolů na Slovensku. V roce 1936 koncern získal i většinu akcií rakovnických a poštorenských závodů, a tím se zbavil svého dosud největšího konkurenta. Západočeský koncernový podnik se tak stal v podstatě monopolním výrobcem keramického zboží v Československu.

RAKOVNICKÉ A POŠTORENSKÉ KERAMICKÉ ZÁVODY AKCIOVÉ

The factory sensed an economic recovery in the mid-1920s, when the demand for floor and wall tiles rapidly grew again. In 1925, the annual production of the Rakovník fireclay plant was 138,000 square metres of floor tiles, 262,000 square metres of wall tiles, 2,000 stoves of various types and 100 wagons of fireclay products. Sixty-five percent of production went to export. Forty wagons of coal per shift were mined in the RAKO mine together with shale, which was delivered to domestic and foreign companies in crude or fired condition. Some 6,411 tons of coal and 1,562 tons of shale were mined in the RAKO mine by the year 1917. The mine remained in the hands of the company until 1925, when it was sold to a Bavarian company that produced fireclay goods.

In the second half of the 1920s, the factory aggressively expanded in line with rising production. Between 1925 and 1926, a tunnel kiln almost 84 metres long was built for the first time in Europe. It was no longer heated by coal, but by gas produced from coal in generators, which decisively improved the firing quality. A copper box with a commemorative document and samples of the goods was laid in the kiln foundations. However, when the kiln was demolished in the 1990s, the box was never found.

The new kiln started firing highly vitrified tiles from so-called porcelanite. In 1927, the factory started purchasing electric power from the national grid. Between 1928 and 1930, another four tunnel kilns, halls for gas generators, a warehouse, milling plant, sorting shop and a glazing shop were built. The boom of the late 1920s brought about a large increase of exports, particularly to the USA. The permanent growth of sales since the establishment of the company had not ceased until the early 1930s, when the factory felt the results of the world economic crisis that broke out in 1929. The company experienced a decrease of export two years later as a result of German competitors and the greatest slump arrived in 1932. The factory restricted production and reduced employee numbers. To lower transport and customs costs, the thickness of tiles was decreased to four millimetres to reduce weight. The unscrupulous competition battle of the other ceramic tile producers led to the introduction of the

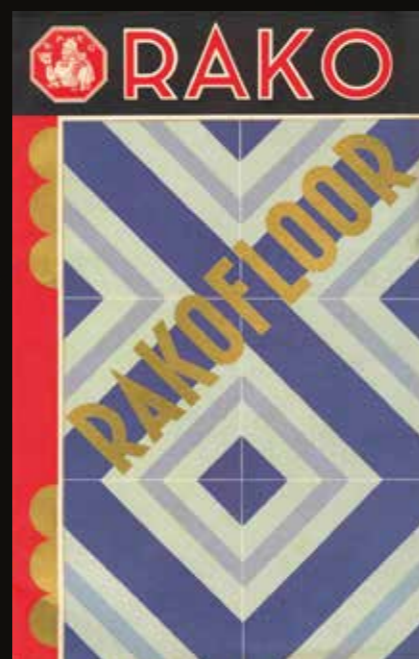
na clo a dopravu, zmenšila se tloušťka obkladů kvůli jejich nižší hmotnosti na 4 milimetry. Nevybíravý konkurenční boj ostatních výrobců keramických obkladů uvedl na trh výrobky s názvem Roka či Mrako, které měly mylně evokovat rakovnickou značku. Ve 30. letech se v oboru podlahových krytin začalo prosazovat linoleum, na což RAKO reagovalo zaváděním výroby dlaždic obdobných dezénů s názvem RAKOFLOOR. V roce 1936 Západočeské továrny kaolinové, šamotové a slovenské závody magnezitové získaly prostřednictvím Živnostenské banky většinu akcií rakovnických a poštořenských keramických závodů, a tím se dosavadní konkurenční boj těchto výrobců proměnil v užší spolupráci, která se projevila v jednotné obchodní politice, včetně obchodních zastoupení i společné výstavní činnosti. Rakovnický podnik spolu s továrnou v Horní Bříze se tak staly monopolními výrobci keramických obkladů. V pražské Soukenické ulici otevřelo RAKO svoji novou prodejní kancelář, která

mimo jiné nabízela přibližně 350 druhů obkládaček a 50 druhů kameninových dlaždic. Již v roce 1919 vznikla v Praze obchodní společnost Keramika, která organizovala obchodní politiku tovarů v Rakovniku, Horní Bříze a Chlumčanech.

V roce 1937 se dostavila hospodářská konjunktura a začal se připravovat plán dalšího rozšiřování rakovnické továrny. V roce 1940 byla dokončena výstavba nového provozu dlaždic s halami pro přípravu výroby, lisy a pro šestou resp. sedmou tunelovou pec.

Na sklonku 30. let byly také postaveny další tři obytné domy pro zaměstnance a dvě ředitelské vily. V továrně s novou vratnicí byla vybudována sociální zařízení pro zaměstnance. Postaveny byly i nové kanceláře a současně vznikla závodní restaurace a kantýna s jídelnou, konferenčním sálem a pokoji pro zahraniční zákazníky, tzv. tovární „hotel“.

Mnoho úředníků v kantýně i večerelo a teprve pak se vracelo domů do Rakovnika. Také se zde hrával kulečník a v sále v přízemí se tančilo. K tradiční zábavě vedení podniku patřily hony v okolních lesích.

The interwar development of the Chlumčany plant in 1921 led to the production of new products, such as the silica facade called terradob and growing sales of glazed tiles. In 1926, under the influence of the Živnostenská Bank, the Dobřanské kaolinové závody Chlumčany joint-stock company merged with Západočeské továrny kaolinové a šamotové in Horní Bříza, had its general management in Prague and its name was removed from the trade register. The business policy of both factories, including the Rakovnik plant, became even more interconnected. In 1932, an economic crisis interrupted production of refractory goods in Chlumčany for four years. After the mid-1930s, the Chlumčany plant continued to develop successfully. The first tunnel kiln was built and other investments followed. The plant employed 600 people. Besides Dobřanské keramické závody, or rather the Chlumčany factory, the Západočeské keramické závody concern joined other companies, including Slovak magnesite mines in the 1920s. In 1936, the concern gained most of the Rakovnik and Poštorná shares, eliminating its greatest competitor. Západočeský koncernový podnik thus became a monopoly producer of ceramic goods in Czechoslovakia.

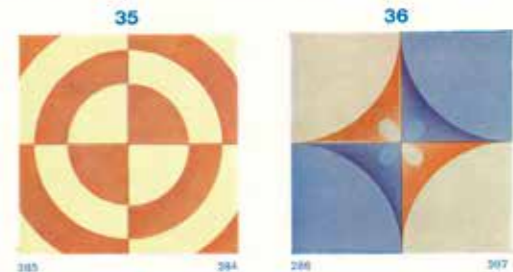
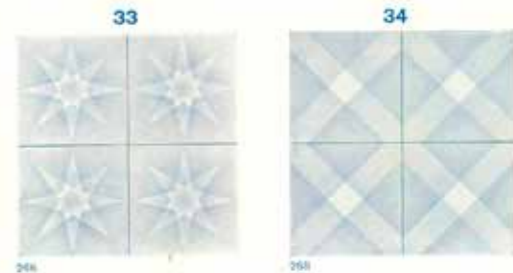
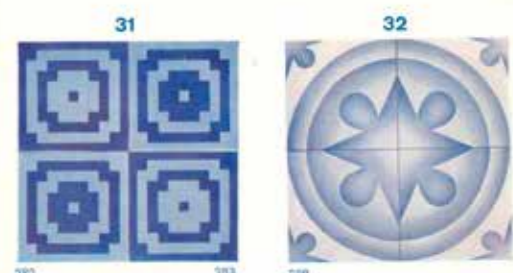
Roka and Mrako products that were to evoke the Rakovnik brand. In the 1930s, linoleum gained popularity among floor coverings, to which RAKO responded by introducing tiles with similar patterns called Rakoflor. In 1936, Západočeské továrny kaolinové, šamotové and slovenské závody magnezitové gained a majority of the Rakovnik and Poštorná ceramic plants through the Živnostenská Bank, thus changing the competition battle into a narrower cooperation, which resulted in a unified business policy, business representation and joint exhibition activities. The Rakovnik Company and the Horní Bříza factory thus became monopoly producers of ceramic tiles. RAKO opened a new sales office in Soukenická Street in Prague and offered about 350 types of wall tiles and 50 types of unglazed floor tiles. A Keramika trading company was established in Prague in 1919; it organized the business policy of factories in Rakovnik, Horní Bříza and Chlumčany. When an economic boom came in 1937, a plan for further expansion of the Rakovnik factory was in preparation. In 1940, construction of a new tile manufacturing plant with halls for preparation of production, presses and the sixth and seventh tunnel kilns was completed.

Towards the end of the 1930s, another three residential houses and two directors' villas were built together with a new factory reception and sanitary facilities for employees. New offices, a canteen with a dining hall, a conference hall and rooms for foreign visitors, the so-called factory "hotel", were also built.

Many office workers even had their supper in the canteen before leaving for their homes in Rakovnik. They played snooker in the canteen and danced in the downstairs hall. The company managers also enjoyed hunting in the surrounding forests.

In 1938, the company had its largest number of employees since 1932 (1,400).

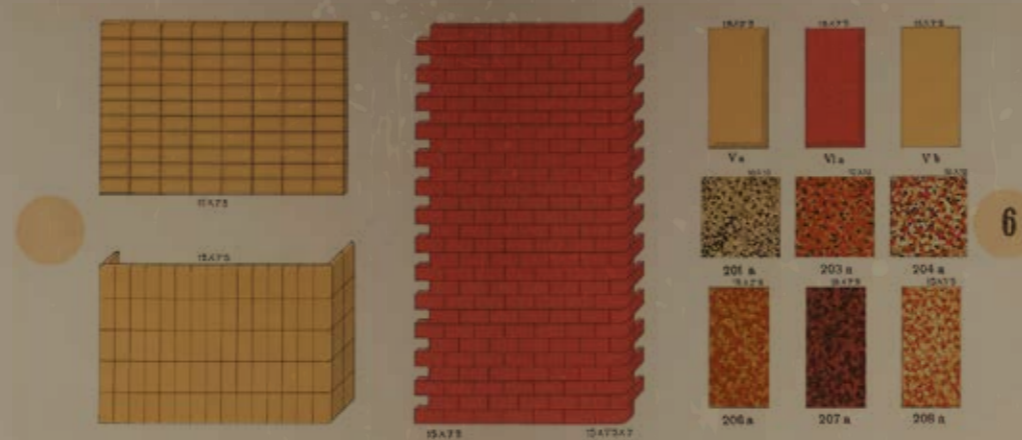
Modern functionalist architecture at the turn of the 1920s and 1930s saw a massive spread of ceramic tiles. Countless buildings were covered with the RAKO tiles, from family homes to large tenement buildings, industrial administration and various public buildings such as hotels,

V roce 1938 zaznamenal podnik největší zaměstnanost od roku 1932, kdy v něm našlo práci kolem 1 400 pracovníků.

Na přelomu 20. a 30. let vstoupily do moderní funkcionalistické architektury v masivní míře keramické obklady. Dlaždicemi značky RAKO bylo obloženo nespočet budov – od rodinných domků přes velké nájemní domy až po administrativní průmyslové a nejrůznější veřejné budovy jako hotely, banky či nemocnice, a to jak v tuzemsku, tak v zahraničí. Továrna měla vlastní architektonické oddělení, které rozložení obkladů na stavby projektovalo, a zaměstnávala i početný kádr obkladačů, který je realizoval. Nejrozšířenějším obkladovým materiálem fasád budov byl Rakodur nebo Dursilit či Tunelia.

Stojí za zmínku, že v roce 1933 rakovnická továrna jako první v Evropě pokryla obkládačkami fasádu výškové budovy Všeobecného penzijního úřadu (dnešní Dům odborů v Praze). Ředitel Hineis nechal tehdy vypracovat přesný postup kladečských prací, jehož dodržování bylo přísně kontrolováno. Z dalších budov, na něž se dodaly tisíce metrů rakovnických obkládaček, byla budova Elektrických podniků v Praze nebo sanatorium ve Vyšných Hágách na Slovensku.

Rakovnická továrna ve svých referencích zahraničních realizací uváděla desítky staveb, zejména v Holandsku, Belgii, ve Švédsku, Finsku, v Rumunsku, Bulharsku, Německu a neopomněla i drobné stavby v Montrealu a dokonce v Austrálii. Uvádět přesná označení těchto staveb již dnes nemá smysl, protože již mnohé z nich neslouží svému původnímu uživateli, ovšem jejich fasády nebo interiéry v mnoha případech stále kryjí rakovnické obklady. Pro ilustraci ze širokého výčtu uvedme fasády obchodních domů ve Stockholmu, holandském Arnheimu, banku v Amsterdamu, parlament v Helsinkách či divadlo v Utrechtu. Podobná situace se týká i staveb, které s rakovnickými obkládačkami ještě dnes najdeme snad v každém městě v republice (leckde i s nenápadnou značkou RAKO). Bez ní dnes zůstává rakovnický původ obkladů tisíců staveb pro širokou veřejnost v anonymitě. Tak je tomu například s nádražím v Olomouci, Bratislavě, Poděbradech, České Třebové či v Praze-Dejvicích. Dnes to víme jen díky záznamům z tovární historie.

banks and hospitals, both domestic and foreign. The factory had its own architectonic department, which designed layouts of tiles for the buildings and employed a large staff of tilers. Rakodur, Dursilit and Tunelia were the most widely used tiling materials for facades.

In 1933, the Rakovník factory was the first company in Europe to tile the facade of a high-rise building, the Dům odborů in Prague. The director Hineis had a precise tile laying scheme prepared and had it strictly inspected. Other buildings where thousands of square metres of tiles were used included Elektrické podniky in Prague and the Sanatorium in Vyšné Hágy, Slovakia.

In terms of foreign acquisitions, the Rakovník factory contributed to dozens of constructions in Holland, Belgium, Sweden, Finland, Rumania, Bulgaria, Germany and smaller buildings in Montreal and even Australia. There is no point precisely specifying all of these buildings, because many of

them no longer serve their original owners, but in many cases their facades or interiors are still covered with the Rakovník tiles. The wide-ranging list of facades includes department stores in Stockholm, the Dutch Arnheim, a bank in Amsterdam, the Helsinki Parliament and an opera house in Utrecht. There is a similar situation for buildings in practically every town in the Czech Republic, in many cases with the discreet RAKO emblem. Without it, the Rakovník origin of thousands of tile facades remains anonymous. This can be observed in the Olomouc, Bratislava, Poděbrady, Česká Třebová or Prague-Dejvice railway stations. Now we know that Rakovník tiles were used only from the factory's historical records.

KERAMICKÁ FASÁDA
z rakovnických desek

»RAKODUR«

- získala oblibu v odborných kruzích pro své přednosti:
1. HOSPODÁRNOST; nevyžaduje oprav, tedy žádných udržovacích nákladů.
 2. ČISTOTA; hladká plocha přijímá jen v nepatrné míře atmosférické nečistoty, čistí se držením, nebo jednoduše postříkáním a mytím vodou.
 3. BARVITOST; nemění se vlivem slunce a ovzduší, udržuje tedy trvale barevný vzhled stínce.

Pro vnitřní obklady reprezentativních místností slouží keramické desky velkých tvarů

»RAKOSIL«

Banovní okenní zářezny hospodářské v Brundage s. Lab. — Projektant: Arch. J. NEUBAL

Upozorňujeme, že z důvodu známkového zákona změny jsme pojmenování našich keramických desek Dursilit na »RAKODUR« Rakosilit na »RAKOSIL«

Obě posléze uvedené známky jsou postaveny pod zákonnou ochranou.

RAKOVNICKÉ A POSTORENSKÉ KERAMICKÉ ZÁVODY AKCIOVÉ
RAKOVNÍK, CSR

Odborné porady, návrhy a rozpočty na požádání rychle a zdarma.

„Velice jsem si přála mít moderní koupelnu s jasnými a jednoduchými tvary,“ zaznělo z úst paní Greta. Působivé osobní sdělení ženy, která stojí za vznikem uměleckého díla, vily Tugendhat.

“I very much wanted to have a modern bathroom with clear and simple shapes,” said Ms. Greta. An impressive personal statement from a woman who was at the roots of the work of art, the Tugendhat villa.

Tisíce metrů čtverečních obkladů padlo na desítky staveb bazénů a lázní na Slovensku, ve Vídni (Amaliiny a Dianiny lázně, Lidové lázně), ve Švýcarsku, v Bulharsku, Holandsku, ve Finsku, Švédsku a také na venkovní bazén v Hongkongu. Samozřejmě, že stranou nezůstala ani některá česká města se svými lázněmi a plovárnami.

O práci v továrně byl stále velký zájem jak lidí z města, tak z okolních vesnic. Do práce se chodilo pěšky a jen pár vyvolených jezdilo na kole. Do továrny se přijímalo každé pondělí a od rána se vždy před vraty továrny těsnalo mnoho mužů, žen i dětí, které právě dokončily školu. V roce 1908 byly pro zaměstnance v nejdůležitějších pracovních funkcích postaveny u továrny první tři dvojdomky. Od roku 1926 začal autobus vozit úředníky z města do továrny a odjížděla s ním i firemní pošta. O šatnách, umývárkách či sprchách se dělníkům v továrně až do roku 1937, kdy byly vybudovány, ani nesnilo. Za šatnu do té doby posloužil hřebík nebo jednoduchý věšák z prkna na stěně u pracoviště. Po továrně sice byla rozvedena užitková voda z nedalekého rybníka Opramu, ale umyvadla chyběla. A tak se dělníci myli v kbelících, anebo špinaví odcházeli domů.

Thousands of square metres of tiles were used for dozens of pools and spas in Slovakia, Vienna (Amalia's and Diana's pools, the Public Spa), Switzerland, Bulgaria, Holland, Finland, Sweden and an outdoor pool in Hong Kong. Of course, Czech towns with their spas and pools were not left behind.

The factory jobs attracted people from the cities as well as the surrounding villages. They came to work on foot and some rode bicycles. The factory admitted workers each Monday, when many men, women and children who had just finished school gathered before the gate. In 1908, the first three labourers' semi-detached houses were built for workers in the most important functions. From 1926, a bus started carrying office workers and company mail from the town to the factory. The workers could not even dream of locker rooms, lavatories or showers until 1937 when they were built. Until then, a nail or a simple wooden hanger on the workplace wall served as the locker room. Although industrial water from nearby Opram Lake was distributed around the factory, there were no washbasins. The workers had to wash in buckets or went home unwashed.

Slinuté neboli tehdy nazývané porcelanovité dlaždice s označením Tunelia byly vytvořeny na zakázku pro stavbu tunelu Holland, který se začal budovat v roce 1920 pod řekou Hudson v New Yorku. Pro tuto stavbu bylo vyrobeno asi 15 tisíc metrů čtverečních dlaždic ve formátu 108 x 108mm, který se poté stal standardem pro tuto řadu výrobků, vyráběných v barvě bílé, modré a oranžové. Obklady Tunelia se vyznačovaly minimální nasákovostí, a tedy vysokým stupněm mrazuvzdornosti, a také odolností vůči působení kyselin a louhů. Své uplatnění našly jak na fasádách budov, tak jako obklady bazénů nebo průmyslových prostor, včetně benzinových pump. V roce 1955 byla rakovnickému podniku jejich výroba odejmuta a přesunuta do východoslovenského Čopu. Ale technicky náročná výroba zde nedosáhla kvalit rakovnické produkce, časem musela být zastavena a tento druh obkladů z trhu zcela vymizel.

Vitrified tiles, referred to as Tunelia porcelain tiles, were custom-made for the Holland Tunnel under the Hudson River in New York, whose construction began in 1920. About 15,000 square metres of 108 x 108mm tiles were made for this project. The size then became standard for this series of tiles produced in white, blue and orange. The Tunelia tiles excelled because they had a very low absorptive capacity, being highly frost-resistant and resistant to acids and lye. They were used for facades, pools and industrial buildings, including petrol stations. In 1955, the Rakovník Company's production capacity was transferred to Chop in eastern Slovakia. It failed to reach the quality of the Rakovník production, however, so it had to be stopped and this type of tile completely disappeared from the market.

Již od konce 19. století továrna zaměstnávala početný tým speciálně školených pracovníků – pokladačů dlažeb a obkladů. S nimi se pojilo i oficiální krédo celého podniku: Keramické dílo nekončí tím, že vyrobíme kvalitní výrobek, ale keramické dílo je tehdy ukončeno, když je kvalitně namontováno a vydrží na zdi 100 let bez poruchy. V režii továrny se prováděla většina rozsáhlých obkladačských prací, a to jak na stavbách po celém Československu, tak i v zahraničí.

The factory employed a large team of specially trained workers, floor and wall tilers since the late 19th century. The official motto of the company was: A ceramic product is not finished with the making of a quality piece; the work does not end until it is expertly installed to last for 100 years on the wall without a defect. The factory performed most of the extensive tiling operations all around Czechoslovakia and abroad.

Váženému

ředitelství Rakovnických a Poštorenských
keramických závodů, akc.spol.,

Rakovník.

Odházíte na trvalý odpočinek, považuji za svoji mravní povinnost poděkovatí za vše dobré ředitelství a představeným.

Těžko se opravdu odchází z továrny, kde jsem pracoval od 20.12.1888 až do dnešní doby, kdy stáří, které s nikým nesmlouvá, vyráží z rukou kladivo a nutí k odpočinku. Pracoval jsem v továrně plných 56 roků a přec tato dlouhá doba, když podívám se zpět zdá se mi neuvěřitelně krátkou. Byl jsem vždy hrdý na naše výrobky, svou práci měl jsem rád, byla mi něčím posvátným a krásné vzpomínky budou mi nadále vracet prostředí, v kterém jsem s láskou pracoval. Zvláště rád se vracím do dob, kdy jako kladec měl jsem možnost

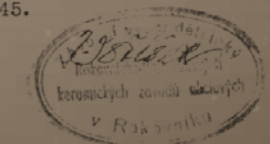
projetí svět, poznati nové lidi a způsob jejich života.

Ovšem dnešní doba změnila mnohé, přesto vše neztrácím pevnou víru v budoucnost továrny a je mým vroucím přáním, aby spolu dělníci vytrvali v těchto chvílích zkoušky a zajistili tím přítelům generacím chléb a závodů jeho dobrou pověst.

Z d a ř B ů h !

Stanislav Loun
v Luxně

Rako, dne 30.ledna 1945.

V červenci 1914 byla dokončena v Libodřicích u Kolína vila pro velkostatkáře Adolfa Bauera, dodnes nazývaná jako Bauerova vila. „Nemohu ani uvěřiti...“ šeptla zmámená štěstím, když poprvé do vily vkročila rozkošná žena majitelova.

A villa was completed in Libodrice near Kolín for Adolf Bauer, a big local farmer, in July 1914; it is called Bauer's Villa still today. "I can hardly believe it..." she whispered dizzy with joy as the owner's gorgeous wife first entered the villa.

Většina surovin se přivážela do továrny vagony, které se ručně lopatou a kolečky vykládaly na hromady v krytých skladištích, a teprve po většinou několikaletém odležení se vozíky po úzkokolejce dopravovaly do přípravné k mletí. Vozíky tahali koně a podle pamětníků jim svého času vypomáhal i statný vůl. S ním však byla potíž: když mu zapřáhli o jeden vozík víc, než tahal normálně, potom ho nic a nikdo nepřinutil, aby vozík odtáhl.

Most of the materials were transported to the factory by wagons, which were unloaded using shovels and wheelbarrows to piles in sheltered storage areas. After several years, they were transported by railway switch-back to the preparation plant for milling. The carts were pulled by horses and, according to an eyewitness, a strong ox helped them. But the ox was a problem. If it was yoked to one cart more than usual, nothing could make him pull the carts.

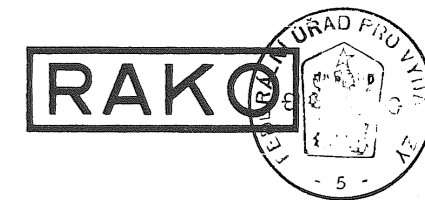
Značka RAKO patří k nejstarším značkám českého průmyslu a zároveň je jednou z nejstarších značek keramických obkladů na světě. Název značky – Rakovnické Keramické Obklady – se začal používat někdy na počátku 20. století, ale oficiálně byl včetně grafické podoby poprvé zaregistrován až 28. června 1923. Logo značky tvoří osmihran s motivem krále novoasyrské říše Assurnasirpala II., který vládl v letech 883–863 před naším letopočtem. Tento grafický motiv značky pochází z nástěnného reliéfu té doby, který se dnes nachází v Národním britském muzeu v Londýně. Keramická miska, kterou drží král v ruce, se nazývala na Blízkém východě RAKO. Vlajkovou značkou společnosti LASSELSBERGER, s.r.o. je RAKO od roku 2005. Loga HOB a CHKZ mají v historii nezastupitelnou trvalou hodnotu, kterou ctíme dodnes. Stavby vně i uvnitř keramicky vybavené a zkrášlené budou trvale působiti na národ nezměnitelným dojmem své pravosti, čistotnosti a účelnosti a přispějí ku zvýšení kulturní úrovně. Jest na nás, abychom zanechali stavby slohově vrcholné a technicky hodnotné generacím pozdějším, abychom dokázali, že pochopili jsme plně svou kulturní dobu. A k tomu skýtá nám právě keramika materiál nejvhodnější a nejcennější.

K. Hineis

The RAKO brand is one of the oldest brands in Czech industry and one of the world's oldest brands of ceramic tiles. The name Rakovnické Keramické Obklady was first used in the early 20th century, but it was officially registered in its graphic form on 28 June 1923. The company logo is in the shape of an octagon with King Assurnasirpal II of the Neo-Assyrian Empire, who ruled from 883–863 BC. This graphic motif comes from a wall relief, which is now deposited in the National British Museum in London. The ceramic bowl held by the king in his hand was called RAKO in the Middle East. RAKO has been a flagship brand of LASSELSBERGER, s.r.o. since 2005. In the history, the HOB and CHKZ logos have an irreplaceable and sustained value, which is honored up to the present days.

Buildings adorned inside and outside with ceramics will forever impress the nation with the unchanging image of their authenticity, purity and practicality and contribute to a higher cultural level. It is in our hands to leave behind buildings in a supreme style and technical value to future generations to prove that we have fully understood our cultural period. For this purpose, ceramics are the most convenient and valuable material.

K. Hineis

KAPITOLA / CHAPTER IX

LÉTA 1940–1949
1940–1949

Druhá světová válka přinesla do továrny omezení výroby, zejména kvůli nedostatku uhlí pro výrobu plynu k vytápění pecí. Továrna vyráběla jen na polovinu svého kontingentu, tedy objemu výroby, který jí byl přidělen v rámci ostatních závodů koncernu Západočeských keramických závodů.

V roce 1940 dokončený nový provoz na výrobu dlaždic nebyl kvůli úředním nařízením uveden do plného provozu. Export se v době okupace výrazně omezil, ale přesto se výrobky vyvážely do 38 zemí světa, nejvíce do Holandska. V roce 1943 německá armáda do podniku zavedla jako náhradní výrobní program produkci jídelních misek a kelímků na masti proti vším (tzv. všiváček). Ve stejném roce byl při továrně založen oddíl atletiky a kopané AFK RAKO, z něhož později vznikl TJ Tatraň Rakovnické keramické závody Rakovník.

Nedostatek zdroje pitné vody v továrně se v těchto letech vyřešil vykopáním 40 metrů hluboké studny metrového průměru, která byla o 20 metrů navíc prohlou-

beny artézským vrtem. V lednu 1945 německá armáda obsadila nevyužívaný provoz výroby dlaždic a uskladnila v něm celkem 200 vagonů vozatajského a dělostřeleckého materiálu.

Po válce, v srpnu roku 1945, byla na společnost Rakovnické a poštorenské keramické závody uvalena národní správa a v březnu 1946 byl dekretem ministra průmyslu zřízen nový národní podnik s názvem Rakovnické keramické závody. Jeho majetkovou součástí se v prvních poválečných letech staly dvě desítky zestátněných výrobních keramických a těžebních podniků v Čechách, především v pohraničí. Patřil k nim i keramický závod v Podbořanech.

Rozjezd poválečné výroby provázely nemalé potíže. Chyběly výrobní suroviny, hlavně uhlí, provoz strojů brzdil nedostatek náhradních dílů a materiálů a v neposlední řadě scházeli i zaměstnanci, z nichž se mnoho

V roce 1945 byla chlumčanská továrna, resp. celý podnik Západočeské továrny kaolinové a šamotové, zestátněna. V roce 1950 se chlumčanský závod s provozy ve Staňkově a Červeném Újezdě stal samostatným národním podnikem. Vyráběly se tu dlaždice v široké škále rozměrů a ve dvanácti barvách a pokračovala i výroba šamotového zboží. V rámci západočeského koncernu byla v roce 1945 znárodněna i továrna v Horní Bříže, jejíž doménou zůstávala výroba obkladů. V roce 1950 byl vytvořen nový národní podnik Západočeské keramické závody s provozem v Horní Bříže a Třemošné. Vznikl i samostatný národní podnik Hornobřížské kaolinové závody. Toto rozdělení se ale neosvědčilo, a tak byly v roce 1958 oba národní podniky opět sloučeny. K Horní Bříže byly mezitím připojeny Podbořanské závody a dva závody na výrobu kameniny a ultramarínu v Břasích. Provoz v Podbořanech dnes organizačně náleží k rakovnickému závodu.

World War II led to restrictions of production mainly caused by shortages of coal to heat the kilns. The factory produced only half of its quota, i.e. the volume that was allocated to it within the Západočeské keramické závody concern.

A new plant for tile production finished in 1940 was not even put into full operation due to a government order. Exports in the occupation period were strongly restricted; nevertheless, products were delivered to 38 countries worldwide, mostly to Holland. In 1943, the German army introduced a supplementary manufacturing program of military mess kits and lice ointment pots. In the same year, the factory established an athletic and football team, which later became TJ Tatraň Rakovnické keramické závody Rakovník.

A shortage of drinking water in the factory was resolved by digging

a well 40 metres deep and one metre wide, which was extended by another 20 metres by an artesian bore. In January 1945, the German army occupied the new unused tile production plant and stored 200 wagons of train and artillery material there.

After the war, in August 1945, Rakovnické a poštorenské keramické závody fell under the national administration and in March 1946, a new company, the Rakovnické keramické závody (Rakovník Ceramic Works) national enterprise was established by a decree of the Minister of Industry. In the first post-war years, 20 nationalized ceramic and mining companies in Bohemia, mainly the border regions, fell under its control. This is also true of the Podbořany ceramic plant.

The accelerating period of post-war production was hampered by great problems. There were no raw materials, especially coal, the operation of ma-

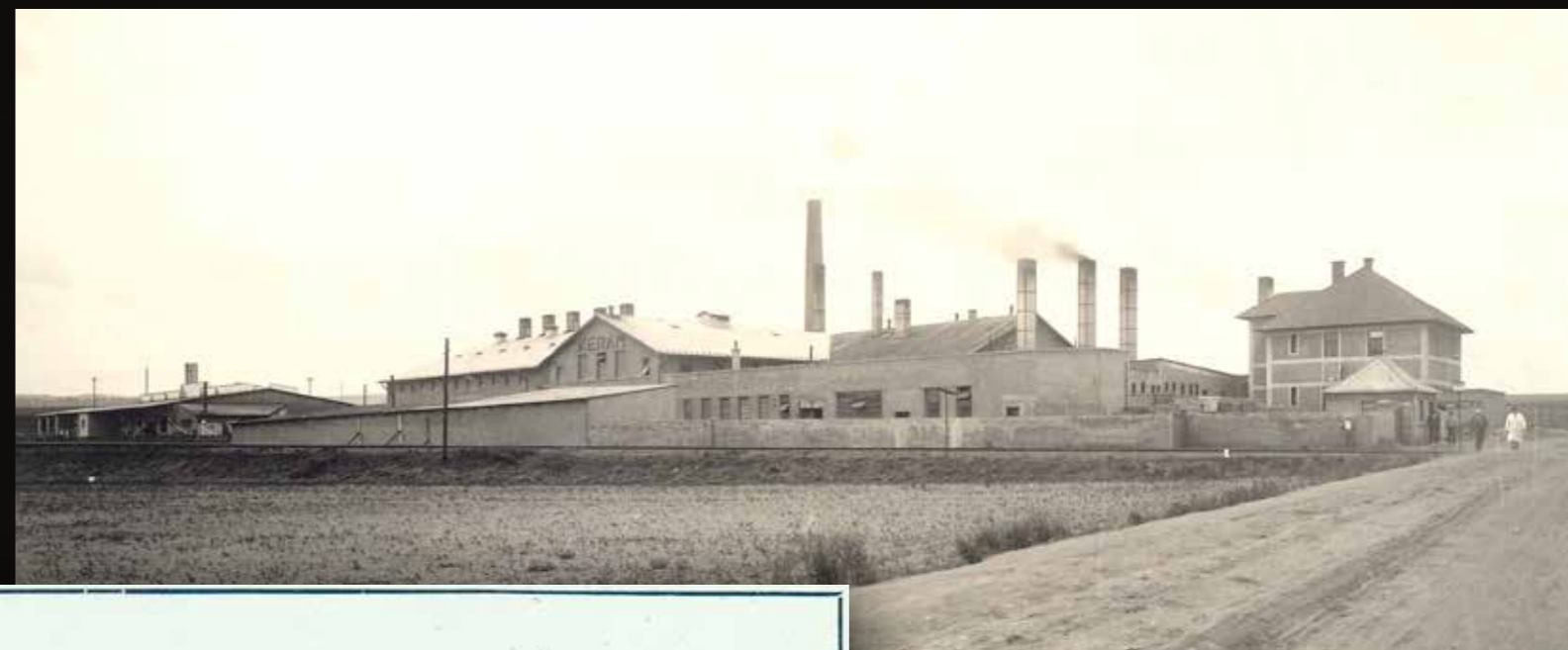
zkušených přestěhovalo do pohraničí. A právě pro nedostatek pracovních sil byla po válce před odsunem nasazena do továrny na nucené práce skupina německých obyvatel. Po jejich odchodu přišla do závodu vypomáhat asi padesátičlenná skupina Maďarů z oblasti Žitného ostrova, z nichž část se v Rakovníku trvale usídlila.

Výroba dlaždic v novém provozu se obnovila až v březnu roku 1946, kdy byla zapálena šestá tunelová pec. Při slavnostním zapálení sedmé pece, postavené též za války, byl v dubnu 1947 přítomen budoucí prezident Antonín Zápotocký.

Zatímco v roce 1945 pracovalo v továrně kolem šesti set zaměstnanců, jejich počet se do roku 1948 zvýšil téměř na tisíc a objem výroby v tom roce předstihl nejúspěšnější meziválečný rok 1938. Továrna se kolem roku 1947 rozšířila o další halu pro třídění dlaždic. Pracovní elán začalo v roce 1949 podporovat vydávání závodního časopisu Rako Vpřed.

In 1945, the Chlumčany factory, or more precisely the entire Západočeské továrny kaolinové a šamotové company, was nationalized. In 1950, the Chlumčany factory with plants in Staňkov and Červený Újezd became a separate national enterprise. It produced tiles in a broad spectrum of sizes and 12 colour designs and continued to manufacture fireclay goods. In 1945, the Horní Bříza factory was nationalized within the Západočeský koncern and remained focused on tile production. In 1950, a new national enterprise Západočeské keramické závody with a plant in Horní Bříza and Třemošná and then another independent national enterprise Hornobřížské kaolinové závody were established. This division did not prove successful, however, and both national enterprises were reunited in 1958. In the meantime, Podbořanské závody and two plants for the production of earthenware and ultramarine were attached to the Horní Bříza plant. The Podbořany plant is now organizationally linked to the Rakovník plant.

chines was slowed by a lack of spare parts and materials, and there was a shortage of labour, because many experts had moved to the border areas. Therefore, a group of Germans were forced to work in the factory before their post-war resettlement. When they left, a group of 50 Hungarians from Žitný ostrov came to help in the factory and some of them permanently settled in Rakovník.

Production of tiles in the new plant was restored in 1946, when the sixth tunnel kiln was ignited. In 1947 the future president Antonín Zápotocký attended a festive ignition of the seventh kiln, which had also been built during the war.

While the number of factory employees was about 600 in 1945, it increased to 1,000 by 1948 and the volume of production in that year exceeded that of the most successful year so far, 1938. A new hall for sorting the tiles was added to the factory in 1947. The working spirit was supported by the publication of a company magazine called Rako Vpřed in 1949.

Rakovnická keramická továrna

KERAM

**A. Brok p. zpl. ved.
Rakovník**

vyrábí:

Bílé kachle s porcelánovou emailovou glazurou, bezryse, též v glazuře krémové a slonovinové, pro sporáky, pokojová kamna a krby.

Kachle „Perfekt“, patentní kachle v přesných mířích, které není třeba oskálávat, v bílé a jemné krémové glazuře

Barevné kachle, kamna a krby ve všech glazurách.

Modré kachle s bílou ořzkou i ostré bezryse

Obkládačky (flisny) bílé a barevné s patřičnými tvarovkami.

Šamot. cihly, šamot. moučku, jakož i vškeré šamot. tvárnice speciálně pro kamnáře.

Pekařské dlaždice „Original Keram Rakovník“, které se všude nejlépe osvědčily.

Nabídky obrátem, vzorky zdarma a franko.

V souvislosti se zabavováním židovského majetku byla v březnu 1939 zakoupena a k podniku RAKO připojena továrna Keram v Rakovníku, kterou vlastnil A. Brok. Byla založena v roce 1920 a též jako RAKO vyráběla glazované obklady a kachle. Výrobní specialitou byly keramické kuličky na hraní nebo keramické stavebnice pro děti a také dlaždice do pekařských pecí. V roce 1944 výrobní prostory továrny zabrala německá zbrojní výroba. V roce 1952 se tu začalo s výrobou keramických pyrostalových vložek, které až dosud vyráběla rakovnícká továrna Nonfried.

The Rakovník Keram factory owned by A. Brok was purchased and attached to the RAKO company in connection with the confiscation of Jewish property in 1939. It was established in 1920 and, like RAKO, produced glazed wall tiles and stove tiles. The production specialized in ceramic marbles, ceramic building blocks for children and tiles for bakery ovens. The production premises were taken over by German arms production in 1944. In 1952, the production of ceramic pyrostal lining, which had up to then been manufactured by the Rakovník Nonfried company, was introduced.

V létě dech květin a z podzimu nahořklý pach padajícího listí plnil vzduch komfortní koupelny, kterého se nemohla nasytit. Tehdy začínající architekt Josef Gočár použil pro návrh Bauerovy vily ve své době nový a převratný architektonický styl zvaný „kubismus“.

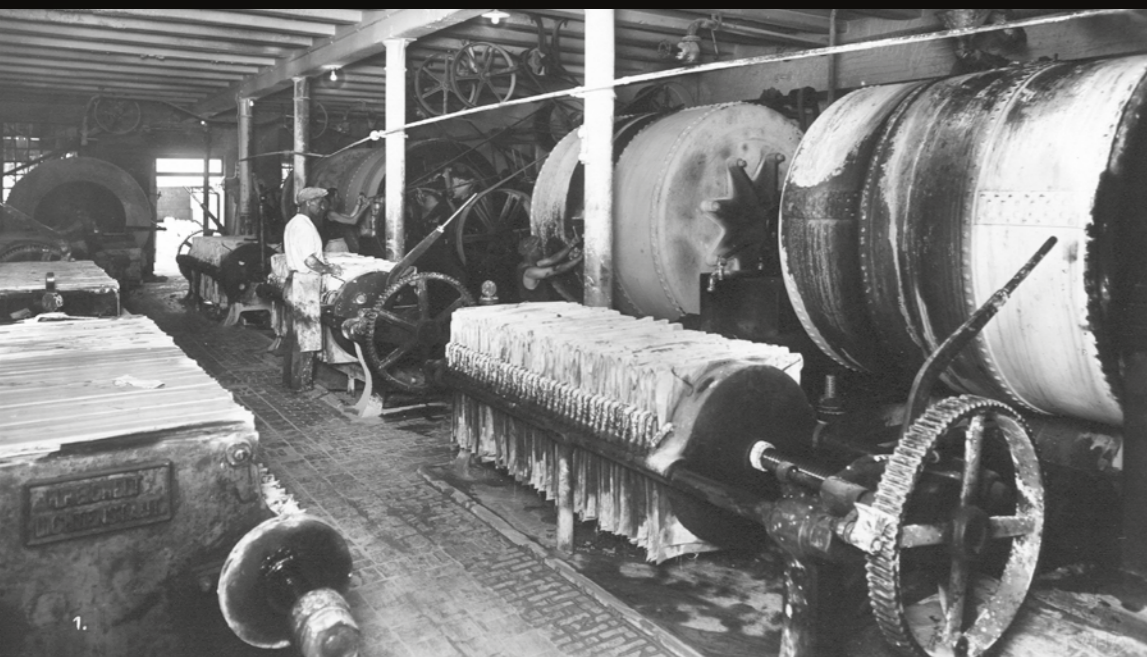

In summer, the air in the comfortable bathroom was filled with the breath of flowers, while in the autumn it was the bitter smell of falling leaves, and the bathroom could not get enough. At that time, young architect Josef Gočár used the then new and revolutionary architectural style of “cubism” to design Bauer’s villa.

Hlíny se nejemno mlely v kolových mlýnech a pak se ještě zpracovávaly v třecím bubnu s oblázky. Výsledná hmota se v kalolisech odvodňovala na placky přibližně o průměru 70 cm. Ty se po vysušení opět mlely a jejich pigmentací se dosahovalo široké škály barev.

Někteří mlynáři, kteří na kolových mlýnech mleli z kalolisovaných placek lisovací hmotu, mívali zvyk zkoušet vlhkost mleté suroviny rukou, a to i když byl mlýn v chodu. Tento hazard v jednom případě končil tragicky.

Some of the millers, who milled material from the filter-pressed cakes in the edge runners, tested the moisture of the milled material with their hands even if the mill was running. In several cases this ended in tragedy.

The clays were finely milled in edge runners and then processed in friction drums with pebbles. The resulting substance was pressed into cakes about 70cm in diameter in filter presses. These were milled again after drying and pigmented to a broad variety of colour designs.

KAPITOLA / CHAPTER X

BUDOVATELSKÁ LÉTA PADESÁTÁ CONSTRUCTIVE ENTHUSIASM OF THE 1950s

V továrně sice fungovala kantýna, přesto bývalo běžné, že oběd si většinou dělníci nosívali s sebou z domova, nebo jim jej přinášely ženy a děti. Jedlo se na lavicích pod širým nebem před kantýnou u vrátnice nebo v zimě přímo na pracovištích. V roce 1911 se kantýna rozšířila o lokál pro úředníky a příležitostné návštěvy. Další přestavby na restauraci se kantýna dočkala v roce 1937 a v roce 1942 se v ní z nařízení okupačních úřadů začaly vyvařovat levnější zaměstnanecké obědy.

The factory had a canteen, but the labourers usually brought their meals from home or their wives or children brought them. They ate on benches in the open or in front of the canteen near the reception area or directly in the workplace in winter. In 1911, the canteen was extended with a bar for office workers and occasional visitors. The canteen was rebuilt into a restaurant in 1937. In 1942 inexpensive lunches for the employees were cooked there by decree of the occupying power.

Kritéria výrobních úspěchů závodu se v 50. letech začala víc než kvalitou měřit objemovými ukazateli. Technologicky náročnější výrobu dlažeb a obkladů včetně plastik a umělecké mozaiky nahradily základní formáty dlaždic 100 x 100 a 150 x 150 mm, které se vyráběly pouze v sedmi barvách – žluté, světle a tmavě zelené, modré, fialové, tmavě šedé a černé.

V letech 1950–1953 byly součástí podniku Rakovnické keramické závody už jen tři závody v Rakovníku (původní závod I a zestátněné továrny Keram a Nonfried), dále závod na výrobu stavební keramiky v Podbořanech, který byl součástí podniku až do roku 1954, a závod v Hlubočepích (součástí podniku až do roku 1978) – známý jako monopolní dodavatel kanalizační kameniny pro Prahu.

V souvislosti s výstavbou železáren v Košicích dostal podnik v roce 1950 za úkol vyrábět šamotové cihly pro stavbu vysokých pecí a tato výroba v Rakovníku trvala tři roky.

Manufacturing success began to be measured by quantitative rather than qualitative criteria in the 1950s. The technologically demanding production of wall and floor tiles, sculptures and art mosaics were replaced with the basic sizes 100 x 100 and 150 x 150 mm, which were produced in just seven colour designs: yellow, light and dark green, blue, purple, dark grey and black.

Between 1950 and 1953, Rakovnické keramické závody already incorporated only three plants in Rakovník (the original plant I and the nationalized Keram and Nonfried factories); then a plant for production of construction ceramics in Podbořany, which was a component of the company until 1954 and the Hlubočepy plant (a component of the company until 1978), known as a monopoly supplier of sewerage earthenware for Prague.

In 1950, following construction of the Košice ironworks, the plant was entrusted with the production of fireclay bricks for building blast furnaces. This production lasted

V údernickém nadšení první poloviny 50. let začala úroveň kvality výrobků klesat a počet zmetků narůstal. Tempo výroby bylo na svou dobu vypjaté, neboť obkladových materiálů byl na trhu stálý nedostatek.

Aby se kvalita výrobků zlepšila, začalo se mezi zaměstnanci s tzv. socialistickým soutěžením. Kdo lépe, rychleji a více. Vznikaly pracovní brigády, neoddělitelně spojené s duchem tehdejší politické ideologie. Jednotlivci nebo skupiny se zavazovali k pracovním výkonům. Soutěžilo se i v podávání zlepšovacích návrhů. Jedním ze skutečně významných technických vylepšení v letech 1950–1952 bylo zavedení drážkových šamotových pouzder s horizontálním výpalem obkladaček, což jednak pozvedlo kvalitu výpalu, a zejména pak produktivitu práce. Dosud se totiž obklady vypalovaly nastojato naskládané těsně na sobě a manipulace s nimi byla složitější.

V roce 1956 došlo mezi podnikem v Rakovníku a Horní Břízou k dohodě o rozdělení výrobního programu. Tehdy začala výroba technologicky jednoduchých a méně kvalitních tzv. hlinožrných dlaždic. Nedostatek pracovních sil v padesátých letech se řešil zaměstnáváním vězňů, včetně vězňů politických, pro něž byl přímo v továrně zřízen pracovní lágr.

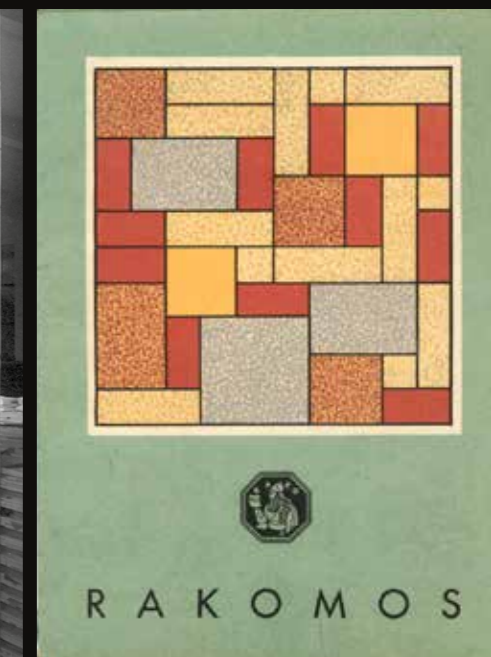
Liberalizace mezinárodního trhu po roce 1956 přinesla růst objemu vývozu do kapitalistických zemí. Strůjce této nové politické doktríny, sovětský prezident N. Chruščov, v roce 1954 rakovnickou továrnu osobně navštívil. Pozici na náročných západních trzích napomohla upevnit rozměrová

přesnost a pravouhlost obkladů, čehož se dosahovalo zabrušováním na „kalibrovačích“ strojích, které byly československým patentem, vzešlým z dílen hornobřízského závodu.

V roce 1959 se v Rakovníku vyrábělo dvakrát tolik co v roce 1938, a proto „po zásluze“ o rok dříve získal podnik státní vyznamenání Za zásluhy o výstavbu. Jako symbolická odměna zaměstnancům začalo v roce 1959 sloužit rekreační středisko v Račicích na Berounce.

K navýšení produkce rakovnického podniku výrazně dopomohla nová tovární hala na výrobu obkladaček, postavená v roce 1959 a vybavená novým typem elektrických vícekanálových pecí, které umožnily rozšíření barevné palety o růžovou, hráškově zelenou, béžovou, čokoládově hnědou, petrolejově modrou i světlou šed. RAKO se tak z hlediska objemu a kvality výroby dostalo na první místo mezi keramickými závody v republice.

for three years in Rakovník.

In the Stakhanovite enthusiasm of the first half of the 1950s, the quality of products started deteriorating and the amount of wasters grew. The pace of production was extreme, because there was a constant shortage of lining materials on the market.

To increase the quality of products, the workers engaged in so-called socialistic competition for who could be better, faster and more productive. Work brigades were formed, inseparable from the spirit of political ideology. The individuals or groups were obliged to increase their work performance and competed in putting forward proposals for improvement. One of the most important technical innovations was the introduction of grooved fireclay saggars between 1950 and 1952, which

increased productivity and firing quality by unifying the colour scheme. Until then, tiles had been fired vertically, stacked tightly one on top of the other, which made handling them more difficult.

The Rakovník plant and the Horní Bříza plant agreed to divide the manufacturing program in 1956. At that time, production of technologically simpler and lower quality clay-shredder tiles was introduced. The labour shortage in the 1950s was addressed by employing convicts, including political prisoners, for whom a special labour camp was built directly in the factory.

Liberalization of the international market after 1956 led to a growth of exports into capitalist countries. Nikita Khrushchev, the originator of this new political doctrine, personally visited the Rakovník factory in 1954. Its position on the demanding western markets was strengthened by the precise dimensions of the tiles, which was achieved by grinding on calibration machines, which were a Czechoslovak patent from the Horní Bříza plant.

In 1959, the Rakovník plant produced twice as many tiles as in 1938 and received a National Award for Merits and Development. In 1959, as a symbolic reward for the employees, a recreational centre in Račice na Berounce was opened.

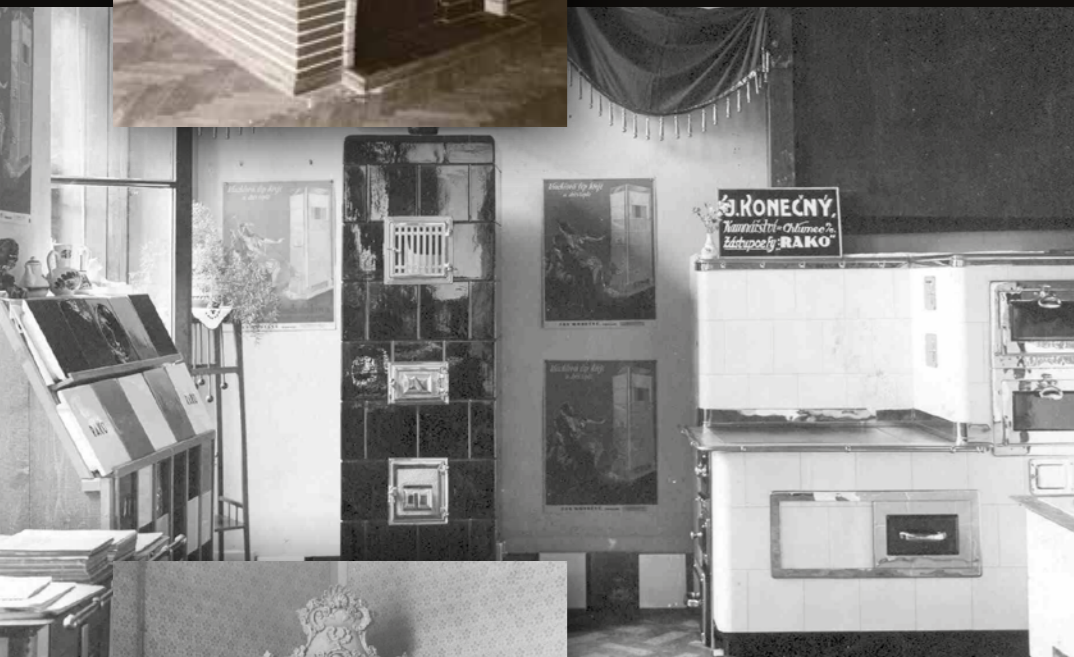
The production of the Rakovník plant grew thanks to a tile manufacturing factory newly built in 1959. It was equipped with a new type of electric multi-channel kiln that allowed firing of new colour designs: pink, pea green, beige, chocolate brown, petroleum blue and light grey. In terms of quantity and quality RAKO thus occupied a leading position among ceramic plants in the country.

Tradice kamnářské výroby se v rakovnické šamotce datuje od přenesení kamnářské dílny E. Sommerschuha z Prahy v roce 1898. V počátcích vycházela zdejší výroba z pseudohistorických zejména barokních a rokokových vzorů a později se zaměřila i na výrobu sporáků, kamen a krbů moderních designů. Po válce začala poptávka po těchto druzích výrobků klesat a někdy na počátku 50. let bylo toto odvětví výroby zcela zrušeno. Z bývalého provozu se stala podniková laboratoř.

Jíly pro rakovnický podnik se těžily v nedalekém Hlavačově a v Olešné a dovážely se i z různých hlinišť žatecko-podbořanské pánve. Postupem času se pro výrobu dlaždic začaly používat jíly z chebské oblasti včetně vysoce slinující tzv. flyšové hlíny, která se všeobecně používala na výrobu lahví pro minerální vody. Z plzeňské oblasti se dovážel i kaolin. Po druhé světové válce se hlína těžila v katastru obcí Hředle, Domoušice, Kounov nebo Kožlany. V 70. letech těžba jílu pokračovala v Kačírově, Vížině, Kopanině a Tlusticích.

The tradition of stove production in the Rakovník fireclay plant goes back to the transfer of E. Sommerschuh's stove workshop from Prague in 1898. Originally, the production was based on pseudo-historical, mainly Baroque and rococo designs, but later it also concentrated on the production of modern kitchen stoves, furnaces and fireplaces. After the war, the demand for these types of products started dropping and this line was completely discontinued in the early 1950s. The former plant was transformed into a company laboratory.

The clays for the Rakovník factory were excavated in nearby Hlavačov and Olešná, but also transported from various clay pits in the Žatec-Podbořany basin. Gradually, clays from the Cheb area were used for tile production, together with highly vitrifying clay (so-called flysch), which was used to make bottles for mineral water. Kaolin was also delivered from the Plzeň region. After World War II, the clay was extracted in the villages of Hředle, Domoušice, Kounov and Kožlany. In the 1970s, clay excavation continued in Kačírov, Vížina, Kopanina and Tlustice.

Společnými silami právovárečných měšťanů města Plzně byl 5. října 1842 založen Plzeňský Prazdroj. Byla zde uvařena první várka spodně kvašeného ležáku, který následně dobyl svět pod jménem Pilsner Urquell a jež dal název celému jednomu druhu piv – Pils. Ona dívka byla u toho.

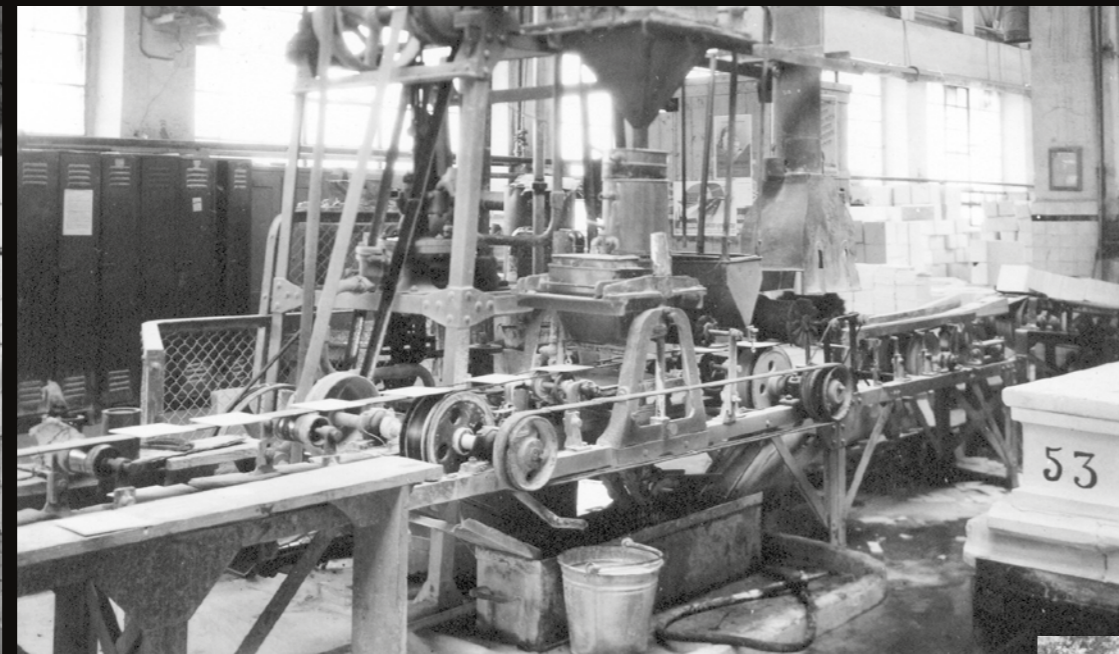

Thanks to the joint effort of burghers of Pilsen holding rights to brew beer, Pilsner Urquell (Plzensky Prazdroj) was founded on October 5, 1842. The first brew of the bottom-fermented lager was prepared, which subsequently conquered the world under the brand of Pilsner Urquell, and this has given the name to one entire kind of beer – Pils. And this girl witnessed that.

Glazování obkládaček se v prvopočátcích výroby provádělo ručně – poléváním naběračkou, tzv. fankou, kus po kuse. Glazované obklady se pak skládaly na prkno a odnášely k pecím, kde se vkládaly svisle do šamotových pouzder, která se sestavovala na tunelový vozík. Ve 20. letech převzaly práci glazování stroje, ale složitější výrobky zůstaly v péči lidských rukou. V roce 1957 se pro výrobu začala používat zirkonová krycí glazura, která nahradila dosud používanou olovnatocínčitou glazuru. V té době se již glazované obkládačky vkládaly horizontálně do stabilních pouzder na tunelových vozech.

KAPITOLA / CHAPTER XI

BOUŘLIVÁ LÉTA ŠEDESÁTÁ THE TURBULENT SIXTIES

V roce 1968 měl celý podnik přes 1 600 zaměstnanců, pro jejichž děti byl v tomto roce zakoupen pionýrský tábor v Cheznovicích u Rokycan a zaměstnancům začal sloužit i podnikový autobus.

In 1968, the entire company had more than 1,600 employees. It bought a pioneer camp in Cheznovice u Rokycan for the children and a company bus started to serve the workers.

Každoroční oblíbenou tradicí byla podnikem organizovaná soutěž ve cvrnkání hliněných kulíček, které se vyráběly v rakovnickém závodě Keram.

Marble shooting tournaments organized by the company on an annual basis were favourite games played using clay marbles manufactured at the Rakovník plant Keram.

Z důvodu neustále stoupající poptávky na trhu s obklady se již od roku 1955 zvažoval plán výstavby zcela nového závodu v Lounech. Od tohoto záměru bylo nakonec upuštěno a místo toho bylo na sklonku 50. let rozhodnuto o rekonstrukci stávajících závodů v Rakovníku a Horní Bříže. A tak v květnu roku 1961 byla v rakovnickém závodě zahájena přestavba provozu obkládaček. Rekonstrukce, která se protáhla o 19 měsíců, skončila po pěti letech, ovšem kýžená zlepšení ve výrobě, jak projekt sliboval, se nenaplnila. Projektovaný přírůstek výrobní kapacity se realizoval asi jen z 80% a v mnohém dalším přestavba v praxi nedosáhla na příliš optimisticky projektované parametry. Během rekonstrukce, zejména v letech 1963–1965, podnik pracoval na samé hranici svých kapacitních možností a kritický stav výroby tehdy prohloubila i havárie tunelové pece.

In the early stages of production, the tiles were glazed piece after piece by hand, by pouring the glaze from a scoop called fanka. The glazed tiles were then placed on a board and carried to the kilns, where they were put vertically in fireclay saggars, which were completed into a tunnel cart. In the 1920s, machines overtook the glazing, but more complicated products remained in the hands of workers. In 1957, a zirconium covering glaze replaced the existing transparent glaze. At that time, the tiles were already placed horizontally in stable saggars on tunnel carts.

As a result of the increasingly growing demand for tiles, a plan for building a brand new factory in Louny was considered in 1955. This scheme was eventually abandoned, but it was decided to reconstruct the existing plants in Rakovník and Horní Bříže in the late 1950s. As a result, rebuilding of the tile works started in May 1961. The reconstruction was prolonged by 19 months, ended after five years, but the desired improvements of production promised in the project did not come to fruition. Only 80 per cent of the planned increase in production was achieved and the reconstruction failed to achieve the parameters, which had been badly designed, in many aspects. Among the aspects was the incorrectly calculated capacity of the kilns or the wrong-ly calculated performance of the machines. During the reconstruction, especially in 1963–1965, the company operated on the very edge of its capacity and the critical condition of production was exasperated by a breakdown of a tunnel kiln.

Rekonstrukce však do výroby přinesla jedno zásadní technické pozitivum, jímž byla v roce 1965 instalace tzv. rozprachových sušáren pro přípravu lisovací hmoty. Ve spolupráci s dánskou firmou Niro-Atomiser byla tato technologie poprvé vyzkoušena a zavedena v Rakovníku a poté se rozšířila do celého keramického světa. Není od věci připomenout, že nápad použít toto zařízení vzešel, jednoduše řečeno, z technologie používané při výrobě sušeného mléka. Eliminací tradičních kalosů a kolových mlýnů se podařilo výrazně zvýšit produktivitu práce a radikálně zkvalitnit pracovní prostředí. Podnik Škoda Klatovy v pozdějších letech tyto sušárny vyráběl i pro ostatní země RVHP.

Vedle rekonstrukce nejstaršího závodu RAKO I došlo též k přestavbě druhého rakovnického závodu (Keram) s výrobou hutných fasádních obkladů Rakodur.

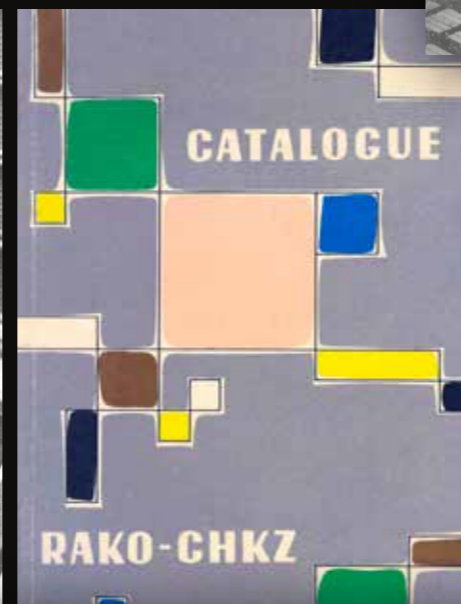
V roce 1962 zřídil rakovnický podnik závodní školu práce, kterou absolvovalo asi 40 jeho zaměstnanců, o rok později byl otevřen první ročník večerní tříleté průmyslové keramické školy.

Počátkem sedesátých let končila pomalu éra „dělnických ředitelů“ a do čela továren nastupovali postupně lidé s širším technickým vzděláním. Příchod nových mladých technických kádrů se v mnoha závodech projevil zejména v činnosti poboček tzv. Vědecko-technické společnosti. Náplní jejich práce byla například organizace odborných konferencí, často s mezinárodní účastí, a prohlubování spolupráce se školami a výzkumnými institucemi včetně zahraničních.

Zásadní mezník v dalším vývoji závodu znamenal rok 1966, kdy byla zpracována koncepce rozvoje rakovnického podniku. Současně vzniklo i oddělení technického rozvoje. Splnění plánu výroby v následujícím roce znamenalo, že hlavní výrobní nedostatky spojené s provedenou rekonstrukcí byly úspěšně překonány. Nicméně na rozdíl od světového vývoje od druhé světové války nedoznala technologie výroby obkládaček v Rakovníku žádné podstatné změny.

Teprve až v roce 1969 začala továrna po několika letech vývoje ve spolupráci s pražskou Vysokou školou chemicko-technologickou a závodem Glazura Roudnice nad Labem, s výrobou pórovinových obkládaček na základě nové receptury vápenato-křemičitého složení střepu. Díky tomu se jako v jediném závodě v republice dosáhlo toho, že při vypalování obkladů nedocházelo k jejich smrštění, a tedy deformaci. Odstraněním tohoto nedostatku mohla být z technologie výroby vypuštěna pracná ruční pracovní operace zabrušování výrobků na přesně

Koncem 60. let již RAKO nabízelo obkládačky ve škále čtrnácti barev a velmi dobře si vedlo na zahraničních, zejména západních trzích, přičemž jen čtvrtina exportu směřovala do zemí tzv. socialistického tábora. Veškerý zahraniční obchod byl zcela v rukou tehdejšího specializovaného podniku zahraničního obchodu Československá keramika. Na západních trzích se uplatňovaly především tradiční bílé obkládačky ve formátu 15 x 15 cm. Závod v Horní Bříze spíše dodával své zboží na východní trhy.

In the late 1960s, the RAKO tiles were offered in 14 colour designs and did very well on foreign, mainly western markets, while only a quarter of exports went to the social camp countries. The entire foreign trade was absolutely in the hands of the specialized Československá keramika foreign trade company. The western markets mostly bought traditional 15 x 15 cm white tiles. The Horní Bříza plant sold its products mainly to the eastern markets.

The reconstruction, however, brought one fundamental technical positive: the installation of spray dryers (for the preparation of the press compound), which were installed in Rakovník in 1965 for the first time in Europe. The idea to use this equipment originated, in simple terms, from equipment used for making dried milk. The elimination of filter presses and edge runner significantly increased the productivity and quality of the work environment. The Škoda Klatovy Company then produced these dryers for the other Comecon countries. Besides the oldest RAKO I plant, the second Rakovník plant (Keram) that manufactured dense facade Rakodur tiles was reconstructed.

The 1962, the Rakovník firm introduced vestibule training, which was attended by about 40 employees. One year later, the first year of a three-year ceramic evening school was opened by the company.

In the early 1960s, the era of „labourer directors“ slowly ended and people with higher technical education gradually took positions in company management. The arrival of new

young technical staff could be seen in the activities of the Research-Technical Society branches. Their work included organization of special conferences, often with international attendance and increasing cooperation with schools and research institutes at home and abroad.

A key year in the future development of the plant was 1966, when a developing concept for the Rakovník plant was elaborated. At the same time, a technical development department was established. Meeting the plan the following year showed the main manufacturing defects connected with the reconstruction had been overcome. Nevertheless, contrary to worldwide development since World War II, the technology of tile production in Rakovník remained unchanged.

After several years of development (from 1964 in cooperation with the Institute of Chemical Technology in Prague and Glazura Roudnice nad Labem), the factory introduced in 1969 production of porous tiles based on a new recipe of lime-silica composition. Thanks to this step, the company was the only one in the country to succeed in firing tiles without deforming them. The removal of this defect meant elimination of the laborious manual task of grinding the products to accurate right-angle

pravoúhlé míry, tedy kalibrace. Na místě kalibračního zařízení byla instalována nová elektrická podložková rolnová pec na druhý výpal obkládaček. Nová technologie znamenala výraznou redukci výrobních nákladů.

Další výrazná změna, která napomohla progresi technického rozvoje, nastala po roce 1968, kdy do podniku začali ve větší míře přicházet absolventi vysokých škol, hlavně pak z pražské Vysoké školy chemicko-technologické. V roce 1968 se československé keramické podniky začaly připravovat na zavedení nového modelu řízení, a to zejména na zvýšení samostatnosti v oblasti obchodu a organizace řízení. Do podniků nastupovali noví odborníci na marketing, inovace i výpočetní techniku. Sovětská okupace a následné politické prověrky vedoucích pracovníků tyto procesy přibrzdily, ale k jejich zastavení naštěstí nedošlo.

Odborníci z keramického průmyslu se plně zapojili, ve spolupráci s Přerovskými strojírnami, do technické pomoci při rozvoji výroby obkládaček a dlaždic v Turecku, Egyptě, Íránu, Iráku, Alžírsku, Mosambiku a v Bolívii. Stejně jako v jiných podnicích ani oni nezůstávali při realizaci svých zahraničních kontaktů bez dohledu všudypřítomné Státní bezpečnosti. Po celá následná sedmdesátá léta totiž pokračovaly dovozy strojů a materiálů ze západních zemí, a to s velkými komplikacemi, za nimiž stál nedostatek devizových prostředků.

Specialists from the ceramic industry, in cooperation with Přerovské strojírny, provided technical assistance with wall and floor tile production in Turkey, Egypt, Iran, Iraq, Algeria, Mozambique and Bolivia. Just like in the other companies, they were supervised by the omnipresent State Police. This is because the import of machines and materials from the West continued throughout the 1970s, despite great difficulties caused by a lack of hard currency.

dimensions. Instead of the calibration equipment, a new electric roller kiln for the second firing of tiles was installed. The new technology brought about a major reduction of production costs.

Another important change, which helped to increase technical development, occurred after 1968, when university graduates, mainly from the Institute of Chemical Technology in Prague, started to enter the company. In 1968, the Czechoslovak ceramic companies started preparing for the introduction of a new management model, especially increased independence in the trade and management organization. New specialists in marketing, innovation and computing technology entered the companies. The Soviet occupation and the ensuing political screenings of leading workers slowed down these processes, but fortunately did not stop them.

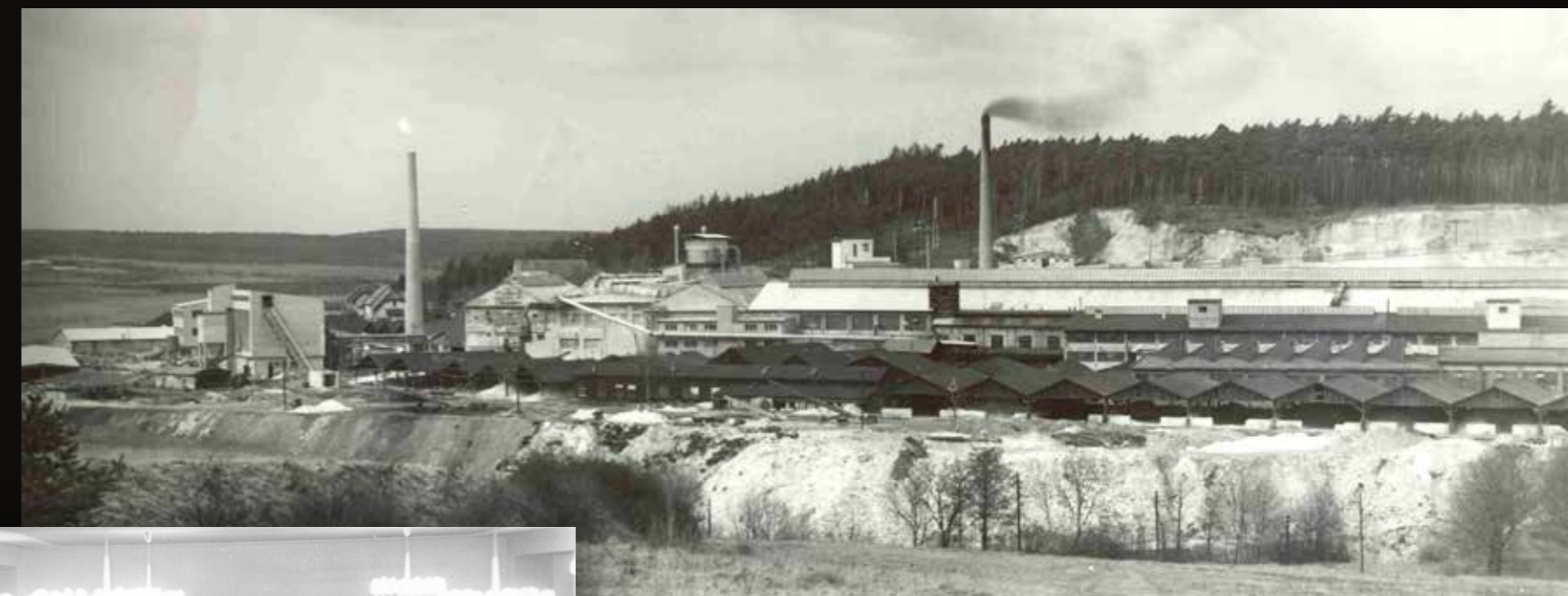
KAPITOLA / CHAPTER XII

LÉTA REÁLNÉHO SOCIALISMU (1971 – 1989) THE YEARS OF REAL SOCIALISM (1971 – 1989)

V provizorních podmínkách byla v roce 1971 v Rakovníku zavedena výroba polohutných dlaždic a modernizací prošly i pomocné provozy. O rok později, v březnu 1972, byla do provozu uvedena nově vybudovaná část druhého rakovnického závodu – Keram II, kde se soustředila výroba tzv. hutných obkladů Rakodur. V první polovině 70. let se modernizovala i technologie zdobení obkládaček tím, že se přešlo od tradičního ručního stříkání barevných ornamentů přes šablonu k sitotiskové metodě. Podnik byl v první polovině 70. let svědkem vybudování klimatizované budovy výpočetního střediska s prvním počítačem. Závod RAKO I se namísto vlastních studní připojil na veřejnou vodovodní síť.

Složité zajišťování devizových prostředků, potřebných k nákupu náhradních dílů strojírenských technologií, vedlo k alternativním řešením, jako byla například vlastní konstrukce bezpodložkové rolnové pece s pohybem zboží

Production of semi-dense tiles was introduced in Rakovník in makeshift conditions and the auxiliary shops were also modernized. One year later, in March 1972, a newly built section of the second Rakovník plant – Keram II was opened and focused on production of dense Rakodur tiles. In the first half of the 1970s, the tile decoration technology was modernized by the introduction of screen printing instead of the traditional manual spraying of coloured ornaments through a stencil. In the first half of the 1970s, the company witnessed the construction of an air-conditioned computer centre with the first computer and RAKO I plant was connected to the public water supply network instead of its own wells. The complicated acquisition of hard currency necessary for purchasing spare parts for the machinery led to alternative solutions, such as the company's own construction of a roller hearth kiln, where the goods

přímo na rolnách. Provedením tohoto úkolu byla v roce 1975 pověřena chlumčanská továrna spolu s Výzkumným ústavem keramiky v Horní Bříze. Vybudování prvních konvejerových pecí sovětské konstrukce vytápěných plynem se stalo v Chlumčanech prioritním stranickým úkolem. Vysoká energetická náročnost a nízká kvalita výrobků ukázala, že je třeba hledat jiné cesty, a to ve spolupráci s italskými výrobci moderních pecí.

Své úkoly plnil i rakovnický závod, kterému byl za jeho dobré hospodářské výsledky v roce 1975 propůjčen Řád práce. Trvalý nedostatek obkládaček a dlaždic na tuzemském trhu a permanentní tlak nadřízených orgánů na zvyšování exportu již v roce 1969 vyvolaly rozhodnutí vybudovat nový závod v katastru obce

Lubné, dva kilometry jižně od Rakovníka, v místech rozestavěného a nedokončeného dolu na lupek. Dne 4. října 1976 byl základní kámen závodu RAKO III slavnostně poklepán a v červnu 1980 byl zahájen jeho zkušební provoz. Po deseti letech jeho provozu se ukázalo, že závod je technologicky zastaralý, a tak během 90. let musel být kompletně přestavěn. Závod byl totiž vybudován na principu technologie dvouzárového vypalování v maloprofilových tunelových pecích a výpal v pouzdrech se omezoval pouze na formáty rozměru 15 x 15 a 15 x 20 cm. Důvodem zvolení této konzervativní technologie byly tehdejší problémy jak s palivy pro tyto pece (topné oleje a dálkový plyn), tak i pořizovací a udržovací náročnost technologicky vyspělejších druhů pecí. Podniku na přelomu 70. a 80. let sloužilo již několik mateřských škol a jeslí a zaměstnanci užívali přes 500 bytů, které podnik od roku 1949 vybuvoval. Možnosti rekreace se v roce 1980 rozšířily o nové ubytovací středisko na Božím Daru.

moved directly on the rollers. The implementation of this task was entrusted to the Chlumčany factory and the Research Institute of Ceramics in Horní Bříza in 1975. Building the first Soviet-designed conveyor kilns heated by gas became a high-priority Party assignment in Chlumčany. However, due to the high energy demands and low quality of products this technology proved to be dead end.

The Rakovník plant also managed to meet its targets and was awarded the Labour Decoration for good operating results in 1975. The permanent shortage of wall and floor tiles on the domestic market and the constant pressure from the authorities to increase export triggered in 1969 a decision to build a new plant in the Lubné district, two kilometres from Rakovník, near an unfinished shale mine. On 4

October 1976, a foundation stone for the RAKO III plant was ceremoniously tapped and, in June 1980, its trial operation began. After only ten years, however, the plant proved to be technologically outdated and had to be completely rebuilt during the 1990s. The plant had been built on the principle of double-fire technology in small-profile tunnel kilns and the firing in the saggars was limited to 15 x 15 and 15 x 20 cm. The reason for choosing this conservative technology was the problem with fuels for these kilns (furnace oils and grid gas) and the costs of purchasing technologically more advanced types of kilns.

At the turn of the 1970s and 1980s, the company operated several kindergartens and nurseries and its employees used more than 500 apartments, which the company had built since 1949. Recreational activities extended with a new accommodation centre in Boží dar in 1980. An important milestone in the company's technology was the construction of the first domestic electric roller kiln (Realistic), which replaced the three existing Brown-Boweri kilns in 1982.

The pre-kiln equipment and the sorting and packaging technology were developed by the technical development department. The Realistic roller kiln was used for the second fire of glazed tiles and semi-dense tiles because of its maximum firing temperature of 1,050 °C. In total, three kilns of this type were put in operation.

Another technological milestone was the rebuilding of tunnel kilns heated by generator gas to natural gas. This reconstruction started after 1985,

Přechodným řešením v technologii výpalu bylo postavení první tuzemské rychlovýpalné rolnové elektrické pece (Realistic), která v roce 1982 nahradila dosavadní tři pece Brown-Boweri.

Předpeční zařízení a strojní technologie třídění a balení byly vyvinuty vlastním oddělením technického rozvoje. Rolnová pec Realistic se vzhledem ke své maximální vypalovací teplotě 1050 stupňů Celsia používala pouze na druhý výpal glazovaných obkládaček a polohutných dlaždic. Do provozu byly uvedeny celkem tři pece tohoto druhu, které byly posledními elektricky vytápěnými vypalovacími agregáty.

Vlády se ujal zemní plyn. Přestavba tunelových pecí na zemní plyn začala po roce 1985. Plynofikace po roce 1990 umožnila komplexní modernizaci provozu, rušení tunelových pecí a převod výroby na moderní rolnové bezpodložkové pece italského původu, jejichž počet se v následujících

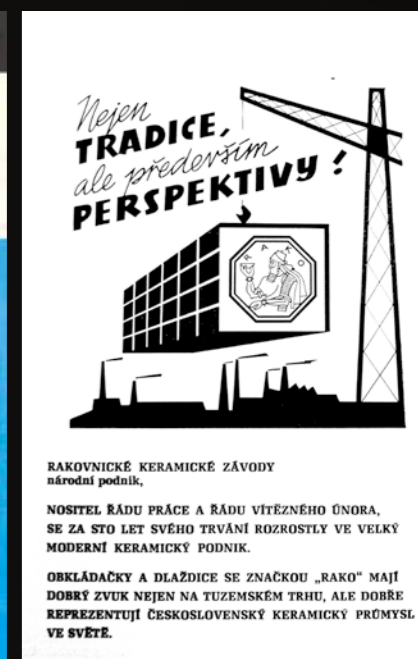

letech dál zvyšoval. Tak se otevřela i cesta pro zavedení jednožárové technologie výroby pórovinových obkládaček. Rolnové pece nového typu současně umožnily výrobní inovace v oblasti glazovaných i neglazovaných dlaždic včetně vysoce slinutých dlaždic typu porcellanato, které se uplatnily především v chlumčanském závodě. Vývoj však směřoval i opačným směrem, k formátům menším než 10 cm, označovaným jako keramická mozaika. Její tradiční výroba byla v závodě RAKO II obnovena v polovině 90. let.

Automatizaci výroby od roku 1980 napomohlo používání pneumaticky ovládaného plnění vypalovacích pouzder a postupné zavedení zařízení vlastní konstrukce pro automatické nakládání výlisků na tunelové vozy.

V období socialistického vývoje procházely také závody v Horní Bříze a v Chlumčanech postupnými rekonstrukcemi a modernizacemi. Zavádění mechanizace a automatizace nejenže omezilo namáhavou ruční práci, ale umožnilo především obrovský nárůst výroby. Kapacitu výroby v Chlumčanech výrazně navýšil v roce 1970 dokončený nový závod na výrobu keramických dlaždic.

Předzvěstí budoucích zásadních změn se v červnu 1989 stalo rozhodnutí Ministerstva výstavby a stavebnictví zrušit národní podnik Rakovnické keramické závody a ze sedmi národních podniků a dvou ústavů (včetně Chlumčanských keramických závodů), které byly dosud součástí koncernového podniku Československé keramické závody, utvořit jeden státní podnik Keramické závody Praha. Západočeské keramické závody v Horní Bříze se v té době osamostatnily a vytvořily rovněž státní podnik.

when a gas connection was conducted to the RAKO I plant. This enabled a complex modernization in 1990, removal of tunnel kilns and transfer of production to modern Italian roller hearth kilns, whose number increased in the following years. This opened the door to the introduction of single-fire technology for the production of porous tiles. The new types of roller kilns enabled product innovations of glazed and non-glazed tiles, including highly vitrified tiles of the porcellanato series, which gained ground particularly in the Chlumčany plant. Development, however, also headed in the opposite direction, to sizes smaller than 10 cm, marked as ceramic mosaic. Its traditional production was restored in the RAKO II plant in the mid-1990s.

From 1980, production automation included pneumatically controlled filling of firing saggars, and between 1985 and 1988, the gradual introduction

of the company's own structure for automatic loading of moulds in the tunnel carts.

The Horní Bříza and Chlumčany plants also underwent a period of socialist development with gradual reconstructions and modernizations.

The introduction of machinery and automation did not only limit hard labour, but also enabled a huge increase of production.

A finished new plant for production of ceramic tiles greatly increased production of the Chlumčany plant in 1970.

A more or less formal change in operation of the Rakovník plant was a decision of the Ministry of Construction and Housing in June 1989 to cancel the national enterprise of Rakovnické keramické závody and form a single state enterprise called Keramické závody Praha from the seven national enterprises including Chlumčanské keramické závody, which

V této souvislosti není od věci připomenout, že právě dosavadní organizačně-administrativní struktura podniku významně ovlivnila integraci závodů v Rakovníku, Horní Bříze a Chlumčanech, a to již od 50. let, kdy začalo vznikat centrálně řízené hospodářství, resp. generální ředitelství Československých keramických závodů. Ke sblížení všech tří podniků nemalou měrou přispívala i činnost Vědecko-technické společnosti, která v nich vyvíjela výzkumnou a osvětovou činnost. V neposlední řadě se společenské vztahy mezi zaměstnanci podniků rozvíjely i formou každoročně pořádaných populárních Sportovních her.

had been a component of Československé keramické závody. The Horní Bříza Západočeské keramické závody also became independent and made a state enterprise. It should be mentioned that it was the existing organizational and administrative structure of the company that greatly influenced integration of the plants in Rakovník, Horní Bříza and Chlumčany since the 1950s, when the centrally managed economy - or more precisely the general headquarters of the Československé keramické závody - first appeared. The approximation of the three companies was greatly assisted by the Scientific and Technical Society, which performed its research activity there. Last but not least, the social relations between employees of the companies were developed by popular annual Sports Games.

Zbožňovala dorty, připravovala je s láskou. Rovněž milovala své zlaté a stříbrné lžičky, jejichž jemné cinkání bylo její vášnivou zálibou, stejně jako přepychový lesk na kachličkách cukrárny. Byla k nakousnutí, cukrárna au Gourmand Praha.

She loved birthday cakes, and she prepared them with love. She also loved her golden and silver teaspoons, the gentle jingling of which pleased her ears, the same way as the luxurious glare of the confectionary's wall tiles. It really invited you to take a bite, that Au Gourmand confectionary shop in Prague.

NÁVRAT K VOLNÉMU TRHU
RETURN TO THE FREE
MARKET ECONOMY

Listopadové události roku 1989 nastavily znače RAKO nový kurz vývoje. Státní podnik Keramické závody Praha se rozpadl na dílčí podniky, mezi nimiž byl i státní podnik Rakovnické keramické závody Rakovník, založený 1. dubna 1990.

V březnu 1991 se tento státní podnik spojil s podnikem Glazura Roudnice nad Labem, a tím se vytvořila akciová společnost Rakovnické keramické závody Rakovník s jediným akcionářem – ministerstvem průmyslu.

Po roce 1989 se musel rakovnický podnik, stejně tak jako celé odvětví výroby obkladačových materiálů, potýkat s velkými ekonomickými problémy, které způsobil rozpad dosavadního tuzemského odbytu a pak také exportu zejména do bývalého Sovětského svazu. V roce 1991 se v Rakovníku ukončil vývoj jednožárové technologie pórovinových obkladačů a jejich výroba byla zavedena v závodě RAKO I. Na základě získaných zkušeností byla v následujících letech tato technologie zavedena i v závodě RAKO III (v Lubně).

V období let 1991–1992 byla v Rakovníku zastavena výroba rezných, tedy neglazovaných hutných dlaždic. V březnu 1992 byla schválena privatizace akciové společnosti

Rakovnické keramické závody Rakovník a na základě privatizačního projektu převedlo ministerstvo svoji majetkovou účast na Fond národního majetku. V roce 1992 byla výroba v rakovnickém závodě Keram II dočasně zastavena, aby mohla proběhnout jeho zásadní přestavba, která spočívala v instalaci bezpodložkových rolnových pecí s perspektivní možností výroby mozaikových obkladů. Díky bezpodložkovým rolnovým pecím a silným lisům se začalo i s výrobou velkoformátových dlaždic.

Významným mezníkem v historii podniku byl rok 1993, kdy 70% podniku bylo rozprodáno v kuponové privatizaci a čtvrtinu přímým odkupem získala německá firma Deutsche Steinzeug AG. Poté zahraniční investor navýšil svůj základní kapitál, a tak v roce 1994 získal v podniku těsnou majoritu. Navýšení spočívalo zčásti ve finančních prostředcích a zčásti ve věcném vkladu v podobě dvou použitých linek na výrobu mozaiky (instalována v závodě RAKO II v roce 1995 a její provoz zde trval až do uzavření závodu v roce 2011) a glazovaných dlaždic. Investovalo se i do technologie automatického třídění výrobků pomocí speciální snímákové techniky a také do nových technik zdobení, především metodou rotačních válců. Potvrzením moderního standardu výroby bylo v roce 1996 udělení certifikátu systému jakosti ISO 9001. V roce 1993 navštívil RAKO prezident České republiky Václav Havel. Privatizace chlumčanského závodu se datuje k prvnímu květnu roku 1992, kdy se z národního podniku Chlumčanské keramické závody utvořila stejnojmenná akciová společnost, která byla v následujícím roce kuponovou metodou privatizována.

S novou etapou rozvoje společnosti se po celou první polovinu 90. let investovalo do modernizace výroby nákupem nových výrobních zařízení. Získáním majoritního podílu v akciové společnosti Calogrif Borovany byla v roce 1996 založena dceřiná společnost s r. o. Borgres, která v Borovanech

LASELSBERGER, s.r.o., Plzeň 2013

Václav Havel, Rakovník 1993

Závod RAKO 3, Lubná u Rakovníka

The November 1989 events set the RAKO brand on a new course of development. The state enterprise Keramické závody Praha split into individual companies and the state enterprise Rakovnické keramické závody Rakovník (Rakovník Ceramic Works) was established on 1 April 1990.

In March 1991, this state enterprise merged with Glazura Roudnice nad Labem, thus forming a joint-stock company called Rakovnické keramické závody Rakovník with a sole shareholder - the Ministry of Industry.

After 1989, the Rakovník Company, just like the entire tile production, faced great economic difficulties caused by the breakdown of the existing domestic market and exports, mainly to the former Soviet Union.

In 1991, the development of single-fire porous tile technology was terminated and production of the tiles was introduced in the RAKO I plant. With the experience gained, this technology was also introduced in RAKO III (Lubně) over the following years.

In 1991–1992, production of non-glazed dense tiles was terminated in Rakovník. In March 1992, privatization of the joint-stock company Rakovnické keramické závody Rakovník was approved and, based on the privatization project, the Ministry transferred its capital participation to the National Property Fund.

Production in the Rakovník Keram III plant was terminated in 1992 in order to completely refurbish it, including the installation of roller hearth kilns enabling the production of mosaic tiles. The roller kilns and powerful presses enabled production of large-size tiles.

Nineteen ninety-three was an important milestone in the history of the company, because 70 percent of the company was sold in the coupon privatization scheme and one fourth was directly purchased by the German Deutsche Steinzeug AG Company. The foreign investor then increased its equity capital, gaining a narrow majority in the company in 1994. The increase partly consisted of financial resources and partly of a tangible asset regarding two second-hand lines for production of mosaic (installed in RAKO III in 1995 until the closing of the plant in 2011) and glazed tiles. Investment also went into automatic products sorting by special scanning equipment and new decoration techniques, mainly by rotational cylinders. Modern manufacturing standards were established in 1996 with the obtaining of the ISO 9001 quality management certificate.

The privatization of the Chlumčany plant goes back to 1 May 1992, when the national enterprise Chlumčanské keramické závody transformed into a joint-stock company of the same name and became privatized in the coupon privatization scheme the following year.

vybudovala linku na výrobu slinutých neglazovaných dlaždic, a Česká republika se tak v 90. letech stala největším výrobcem slinutých dlaždic na sever od Itálie.

V roce 1998 začala v České republice působit rakouská společnost Lasselsberger, která v témže roce kapitálově ovládla společnost Chlumčanské keramické závody, a. s. a jejím prostřednictvím i společnost Calofrig Borovany.

Připravovaná privatizace hornobřízského závodu vyústila založením akciové společnosti Západočeské kaolinové a keramické závody v květnu 1992.

V roce 1997 byl název společnosti změněn na Keramika Horní Bříza, a. s. Podnik prošel kuponovou privatizací a po jejím ukončení se hlavními akcionáři staly privatizační fondy, které jej řídily až do roku 1998.

Období od založení akciové společnosti se vyznačovalo rozšiřováním aktivit a řadou dalších změn. Od společnosti Československá keramika, a. s., byla získána majoritní majetková účast v řadě obchodních zastoupení v zahraničí (Německo, Rakousko, Belgie a Itálie), čímž společnost získala větší vliv na obchodní cesty svých výrobků. Společná obchodní zastoupení v zahraničí udržovala na vysoké úrovni spolupráci mezi rakovnickými, hornobřízskými a chlumčanskými keramiky, kteří si již od roku 1990 naléhavě uvědomovali nutnost kooperace, výměny informací a společné podpory odborného školství. Proto již v roce 1992 založili Silikátový svaz, zájmovou organizaci zastupující keramický průmysl a odborné školství.

V roce 1994 byla v Horní Bříze založena dceřinná společnost HOB CerTec, s. r. o., jako společný podnik s německým partnerem na výrobu keramic-

kých válečků pro válečkové pece. V roce 1999 jednotlivé privatizační fondy prodaly své akcie Keramiky Horní Bříza novému vlastníkovi – skupině Lasselsberger.

Po roce 2000 začal na český trh výrazně slít konkurenční tlak zahraničních výrobců, v důsledku čehož se v zájmu udržení konkurenční schopnosti nabízela racionální integrace podniku. Tohoto úkolu se ujala skupina Lasselsberger, která postupně od roku 1998 zvyšovala své akciové podíly v podnicích Chlumčany i v Calofrig Borovany, resp. v keramičce Horní Bříza, a zahájila jednání o fúzi s Deutsche Steinzeug, tehdy již 100% vlastníkem rakovnického podniku. Místo plánované fúze ale nakonec skupina Lasselsberger v roce 2002 celý podnik s výjimkou společnosti Glazura Roudnice odkoupila. V následujícím období došlo k zásadním změnám obchodní politiky a řadě racionalizačních opatření. Objektivně je třeba přiznat, že ne všechny kroky v tomto období vedly správným směrem. Přesto byl v roce 2004 integrační proces dokončen, a to zrušením podniků Rako, a.s., Chlumčanské keramické závody, a.s. a Keramika Horní Bříza, a.s. a převodem jejich majetku na společnost LASSELSBERGER a.s. Veškerá investiční činnost se zaměřila na koncentraci výrobních kapacit a vylepšení logistiky. Hlavní produkce dlaždic se soustředila v Chlumčanech s pobočným závodem v Borovanech. V Rakovniku zůstal v provozu nejnovější závod v Lubné na výrobu obkládaček doplněný kapacitami podbořanského závodu. Část starého závodu RAKO I zůstala funkční jako sklady. V Horní Bříze byla výroba zastavena a výrobní prostory se využívají k dozdobování výrobků.

V roce 2005 byla zásadním způsobem změněna obchodní politika na tuzemském trhu, což se projevilo určitým poklesem podílu na českém trhu.

V pondělí 13. února 2012 byla v závodě Chlumčany slavnostně uvedena do plného provozu nová pec Sacmi. Kompletní linka včetně nové pece vyrábí velké formáty dlaždic 60 x 60 cm, což jsou trendové produkty v nejvyšším cenovém segmentu.

Pásku před novou linkou na keramické dlaždice největších formátů slavnostně v chlumčanském závodě přestřihli pánové Martin Hofmann, Roman Blažiček, Milan Chovanec

The new development stage involved investments into modernization by purchasing new manufacturing equipment throughout the first half of the 1990s.

By gaining a majority in the Calofrig Borovany PLC, a daughter company called Borgres s.r.o. was established in 1996 and a line for the production of vitrified non-glazed tiles was built there. The Czech Republic thus became the largest producer of vitrified tiles north of Italy.

In 1998, the Austrian Lasselsberger Company arrived in the Czech Republic and took control of Chlumčanské keramické závody, a. s. and, through it, the Calofrig Borovany Company.

The privatization of the Horní Bříza plant resulted in the establishment of a joint-stock company called Západočeské kaolinové a keramické závody (West-Bohemian Kaolin and Ceramic Works) in May 1992.

In 1997, the company's name was changed to Keramika Horní Bříza, a. s. It underwent a coupon privatization and subsequently funds became the main shareholders and controlled it until 1998.

The period following the establishment of the joint-stock company was represented by increased activities and many other changes. A majority capital participation was acquired from Československá keramika, a. s. in a number of foreign businesses (in Germany, Austria, Belgium and Italy), which gave the company a greater influence on the trade routes of its products.

In 1994, a subsidiary company called HOB CerTec, s. r. o. was established in Horní Bříza as a joint company with a German partner for the production of ceramic rollers for roller furnaces. In 1999, the individual privatization funds sold their shares of Keramika Horní Bříza to a new owner – The Lasselsberger Group.

After 2000, competition from foreign producers started to affect the Czech market and resulted in the integration of the company to maintain its competitiveness. This role was adopted by The Lasselsberger Group, which gradually increased its shares in the Chlumčany and Calofrig Borovany plants (the Horní Bříza ceramic works) in 1998 and started talks on a merger with Deutsche Steinzeug, i.e. the 100% owner of The Rakovník Company. Instead of the planned merger, however, The Lasselsberger Group eventually purchased the entire company, except Glazura Roudnice, in 2002. The following period brought about fundamental changes in the trading policy and many streamlining measures. But not all of these steps succeeded in helping the company. Nevertheless, the integration process was completed in 2004 with the dissolution of Rako, a.s., Chlumčanské keramické závody, a.s. and Keramika Horní Bříza, a.s. and the transfer of their assets to LASSELSBERGER a.s. The investment focused on concentrating manufacturing capacities and improving logistics. The main production of tiles was concentrated in Chlumčany with a branch plant in Borovany. As regards Rakovník, only the newest plant III in Lubné for tile production remained. A section of the old RAKO I plant remained as a storage area. Production in Horní Bříza was terminated and the manufacturing areas are now used for fine decoration of products.

Následkem toho byla přijata řada zásadních organizačních i personálních opatření tak, aby došlo ke stabilizaci situace. Byl vytvořen pevný rámec každoročního inovačního procesu, systém plošného vzorkování novinek a práce na trhu prostřednictvím obchodních zástupců a projektového týmu. Během několika let došlo k zásadnímu zatraktivnění nabízeného portfolia a díky novým investicím i ke zvýšení kvality výrobků, posunu k velkým formátům dlažeb i obkladů a k využívání nových zdobících a dokončovacích technologií.

Od roku 2009 se navíc daří definovat a zavádět inovace vyhovující průřezově všem hlavním trhům společnosti. Vzniká tím základní sortiment stavebnicových sérií, které se stávají páteří nabídky. Tato snaha vrcholila v roce 2012 komplexní inovací objektového programu RAKO OBJECT, který se díky unikátnímu systému 24 denních a nočních barev stává zásadním marketingovým nástrojem pro stabilizaci stávajících trhů společnosti i pro rozvoj trhů zcela nových. Poprvé se tak ve velkém rozsahu otevírají nové trhy – např. Kanada, arabské země Středního Východu.

V roce 2007 došlo k rozdělení společnosti LASSELSBERGER a.s. do nových samostatně působících subjektů – jak v oblasti keramických obkladových materiálů (LASSELSBERGER, s.r.o.), tak v oblasti těžby a úpravy surovin – jílu, kaolinu, živce a vápence (LB Minerals, s.r.o.) a ve výrobě suchých maltových a omítkových směsí (LB Cemix, s.r.o.). Společnost LASSELSBERGER, s.r.o., je dnes největším výrobcem keramických obkladových materiálů v České republice. Díky úspěšné integraci, modernizaci, racionalizaci výroby a nové obchodní politice, jejímž jmenovatelem je dnes výhradně značka RAKO, navazuje na její stotřicetiletou výrobní tradici. Jedním z důkazů návaznosti na tradice značky RAKO je prokázaná schopnost dodat plnohodnotné repliky při renovaci historických obkladů, ale i častá inspirace v minulosti při tvorbě nového sortimentu.

Vila Tugendhat, Brno

Café Imperial, Praha

Plzeňská restaurace, Obecní dům, Praha

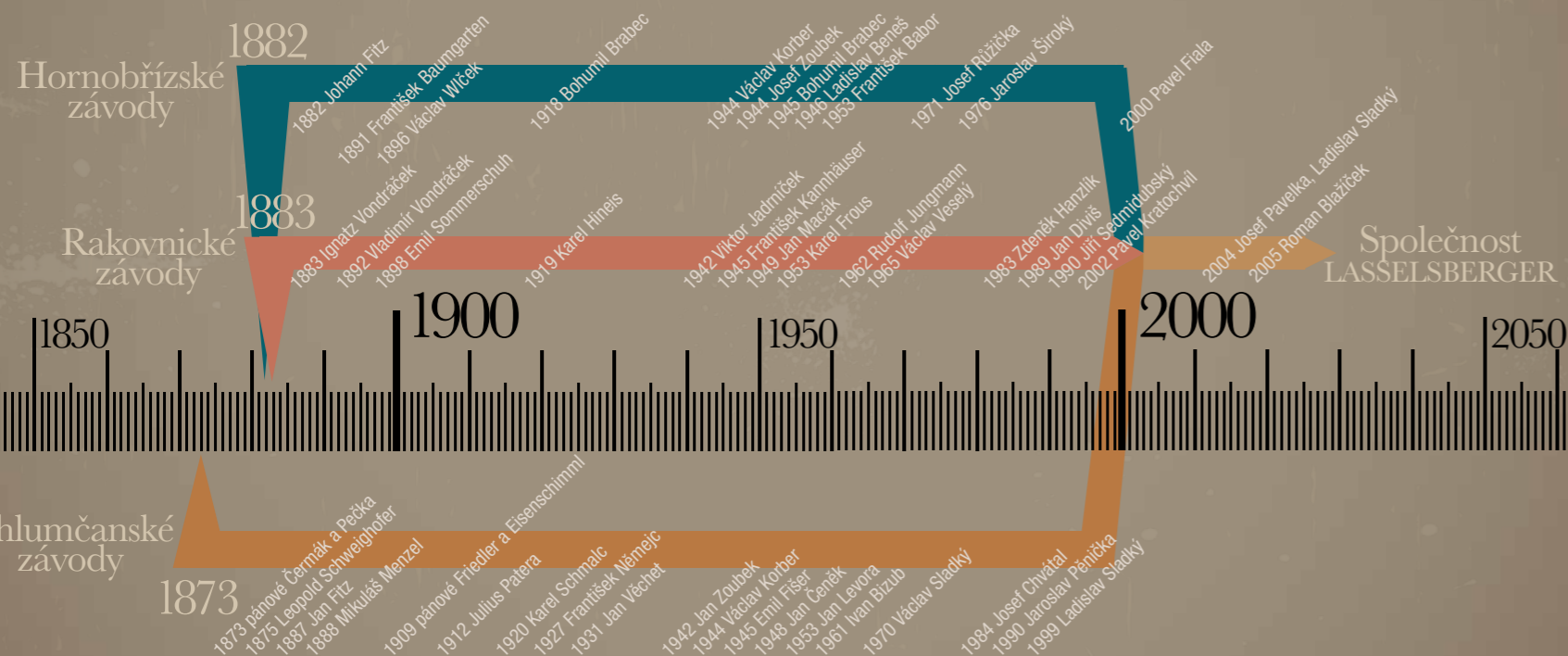
Vršovická spořitelna, Praha

Muzeum v Hradci Králové

Amalienbad, Vídeň

The business policy on the domestic market fundamentally changed in 2005, characterized by a significant drop of the share on the Czech market. As a result, a number of important organizational and personal measures were taken to stabilize the situation. An annual innovation process was put in place together with a system of global monitoring of market trends through business representatives and a project team. Over several years, the portfolio became attractive and new investments brought an increase of quality, move to large-size floor and wall tiles and application of new decoration and finish technologies.

Since 2009, the company has been successful in defining and introducing innovations that satisfy all main markets. This has given it the basic range of modular series, which are becoming the backbone of the company's offer. This effort culminated in 2012 with the complex innovation of the RAKO OBJECT program, which is becoming an essential marketing tool for stabilizing existing markets and developing new markets with its unique system of 24 daylight and night colour designs. Thus, for the first time, new markets in Canada, the Middle East and Pakistan are being opened.

In 2007, LASSELSBERGER a.s. split into independent –branches for the production of ceramic tiles (LASSELSBERGER, s.r.o.), excavation and treatment of raw materials - clays, kaolin, feldspar and lime (LB Minerals, s.r.o.) and production of dry mortar and facade mixtures (LB Cemix, s.r.o.). LASSELSBERGER, s.r.o. is now the largest producer of ceramic tiles in the Czech Republic. Thanks to successful integration, modernization and rationalization of production and the new business policy, the exclusive RAKO brand has succeeded in carrying on its 130-year manufacturing tradition.

POUŽITÁ LITERATURA: REFERENCES:

Bednář Karel: Rozmístění průmyslu v českých zemích na počátku 20. století (1902). Praha 1970.

Fábera František: Rakovnické keramické závody, národní podnik. Rakovník 1972. Rukopis uložen v podnikovém archivu společnosti LASSELSBERGER, s.r.o.

Habart Jaroslav: Šamotka 1934–1938. Vzpomínky. Rakovník 1999. Rukopis uložen v podnikovém archivu společnosti LASSELSBERGER, s.r.o.

Hanzlíček Ladislav: Příspěvek k dějinám Rako závodů v Rakovníku. Rakovník 1942 (vydal Josef Matela v Rakovníku v roce 2003).

Kolařík Josef: Vznik a vývoj základního závodu národního podniku Rakovnické keramické závody v Rakovníku 1883–1945. Rukopis z roku 1963 je uložen ve Státním okresním archivu v Rakovníku.

Krůta Václav: Ekonomický vývoj Rakovnických keramických závodů v letech 1883–1945. In: Středočeský sborník historický 15/1980.

Kubát František: Historie čs. výroby obkládaček a dlaždic. Bulletin Československých keramických závodů Praha, Keramika, roč. 1968.

Novotná L., Syrová I.: Z historie obkladových a dlažebních materiálů. Zpravodaj Silikátového svazu 4/2003.

Royová Božena: 120 let hornobřízských závodů. 1882–2002. Zvláštní příloha magazínu Keramik 1/2002.

Sedmidubský Jiří: Stručná historie výroby obkladových materiálů v České republice. Keramik.

Sedmidubský Jiří: 125 let spolupráce s umělci a architekty. Keramik 2008, zvláštní vydání ke 125. výročí značky Rako.

Sedmidubský Jiří: Stručná historie průmyslové výroby obkládaček a dlaždic v Čechách a na Moravě. Příloha Obkladačské řemeslo, Keramický zpravodaj 5/2011, s. 18–21.

Šneberk Josef: 110 let Rakovnických keramických závodů, akciová společnost v Rakovníku. Minulost, současnost, budoucnost. 1883–1993. Rakovník 1992. Rukopis uložen v podnikovém archivu společnosti LASSELSBERGER, s.r.o.

U příležitosti výročí značky RAKO vydala společnost LASSELSBERGER, s.r.o.

Autor: Zeno Čížmář

Odborná spolupráce: Jiří Sedmidubský, Pavla Nováková

Design: Marek Vráblík

Sazba: EUROVERLAG s.r.o.

Tisk: TRIANGL a.s.

Zdroje obrazových materiálů: Podnikový archiv LASSELSBERGER, s.r.o. a Muzeum Rakovník.

Neprodejná publikace.

www.rako.cz

RAKO®